SÅNGER OCH BILDER

AF

C. D. AF WIRSÉN.

Harald Jensen
Kjøbenhavn, Danmark, 1902

SÅNGER OCH BILDER

SÅNGER OCH BILDER

AF

C. D. AF WIRSÉN

STOCKHOLM
JOS. SELIGMANN & C:IS FÖRLAG
1884

SÅNGER OCH BILDER

AF

C. D. AF WIRSÉN

STOCKHOLM
JOS. SELIGMANN & C:IS FÖRLAG

STOCKHOLM, GERNANDTS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1884.

INNEHÅLL

Blandade dikter.

Andliga sånger.

I. Från Betlehem till Golgata.

Andliga sånger.

II.

Minnesbilder.

BLANDADE DIKTER.

I dalen.

Sök dig en liten vrå, sök den i gröna dalen,
Unna ett fogelpar holken vid stugusvalen,
Skåda på barnens lek, var med det lilla rik,
Hör, hur en verldshafsvåg domnar i fredad vik!

Nog har du fått af storm fordom tillräcklig känning,
Pröfvat, som andra fler, qvalets och nöjets bränning:
Refva ditt segel, barn, styr i den lugna hamn!
Granarnas dunkel der bjuder en vänlig famn.

Tag från din hylla ned sånger från gyllne åren,
Öppna Homer, och känn flägt af den unga våren,
Lyssna till Selmas skald, ren som ett barn och öm,
Hör i en sång af Burns sus af en Höglands-ström

Glöm ej den visdomsskatt åldrige Plato ger oss,
Hör Diotimas röst tolka en himmelsk Eros!
Aldrig det sanna bar fagrare skrud än der,
Der är det visa skönt, tanken en bruddrägt bär.

Glöm dock ej heller, barn, boken för böcker alla!
Djupt ur förborgadt haf alla dess flöden svalla.
Luta, Johannes lik, pannan vid Mästarns bröst:
Der har ditt djupsta qval slutligt sin djupsta tröst.

Detta är verklighet, icke blott flydda minnen!
Vet, ett Bethanien fins än för Mariasinnen!
Hög på Tiberias' sjö näpser han vågen än,
Än i en ödemark mättar han vandringsmän.

Barn, när kring jordens drag qvällen sin slöja väfver,
Guds majestät i skyn strålar med stjernbokstäfver.
Barn, när kring menskans själ sorgen sin slöja slår,
Ljus med sin stjerneskrift boken för böcker står.

Henne, när dagen dör, vare din forskning egnad,
Somna, när lampan släckts, stilla af henne hägnad!
Henne, när morgon gryr, åter med glädje tag:
Stjerna och sol hon är, ljus både natt och dag.

Flyte din lefnad så, stilla i gröna dalar,
Fjerran från verldens larm, hjerta, som Gud hugsvalar!
Skänk, utan flärd, o barn, lidandets son ett stöd,
Sitt vid den sjukes bädd, bryt åt den arme bröd!

Märker du någon gång fara och hot för handen,
Ser du ett meningskrig tända sig vidt kring landen,
Tala ditt ord bestämdt, räds ej för hatets svall:
Honom, som Gud bekänt, Gud ock bekänna skall.

Dock under stridens brus glöm ej ditt trefna näste,
Laga att hjertat har stadigt sitt bottenfäste,
Evighetssinnet göm midt i den vilda tid,
Göm midt i vintern vår, midt under striden frid!

Trädet i stormens brus böjs, men är säkert rotadt;
Hjertat sin rot ock har, fast af orkanen hotadt.
Hemliga vattendrag hålla det friskt och ungt,
Käns äfven torkan svår, vädret som oftast tungt.

Sök dig en stilla vrå, dock ej så stängd af snåren
Att du ej böljan ser bryta sin is om våren;
Vistas i dalens famn, men vid en vänlig vik!
Hyddan, om än så trång, vare dock utsigtsrik!

Då, när en himmelsk vår isen för alltid krossar,
Då, när en fjettrad våg bojan för evigt lossar,
Bristande blicken skall långt öfver blånad fjärd
Speja med hopp och se ljus en oändlig verld.

Aftonvandring.

Tar jag hatt och käpp, den lille,
Som min afsigt genast ser,
Hviskar: »jag så gerna ville...
Låt mig följa med, jag ber!»

Och vi vandra ut mot näset
Genom lundens blomstersnår,
Vandra genom höga gräset,
Som till piltens axlar når,

Vandra utmed bäckens vågor,
Följa strömmens silfverband,
Och han frågar tusen frågor,
Svårbesvarade ibland,

Frågar, hvarför nattviolen,
Hvarför klöfvern doftar skönt,
Hvar om qvälln sig lägger solen,
Och hvi gräset är så grönt.

Och en fråga knappt är hunnen
Som en tanklös fjäril fly
Från den friska rosenmunnen,
Förrän genast föds en ny,

Tills att några smultron locka
Gossen till en tufva ner,
Der han, sysselsatt att plocka,
Ej har tid att fråga mer.

Har du märkt, hur barnets joller
Stämmer underbart ihop
Med det samspråk bäcken håller
Och med lärkans jubelrop?

Ack, i barnets oskuld känner
Ljuft naturen sin igen,
Foglarne som yra vänner
Sjunga för sin bror och vän.

Böljan, som så lekfull hoppar
Utmed al och björk och lind,
Vill så gerna några droppar
Stänka på den lilles kind.

Magisk frid i sinnet bringar
Qvällens stilla symfoni,
Gossens löje sammanklingar
Mildt med böljans sus deri.

Solnedgången öfver leden
Rosor sållar för vår syn,
Syskonenglar se från Eden
Till mitt barn ur rosenskyn.

När vi hunnit fram till backen,
Ilar han i muntra hopp,
Locken fladdrande i nacken,
Att få hjelpa mig ditopp,

Bjuder armen att mig stöda;
Blicken, stolt som hos en kung,
Menar: »lättas bör din möda,
Du är gammal, jag är ung.»

Du har rätt. Jag kanske fölle
På min lefnads branta stig,
Om ej du mig uppehölle,
Barn, om jag ej egde dig.

Har vår vandring sträckt sig vida,
Blir den späde trött och varm,
Plär det dock ej länge lida
Förr'n han trånar till min arm.

I min famn, mitt hjerta nära,
Bärs han till vårt hem igen.
Kunde jag dig endast bära
Genom verlden så, min vän!

Snart i sömn, förr'n någon anar,
Sluts han, i sin bädds förvar.
Friden, som jag efterspanar,
I sin barnasjäl han har.

(1881.)

Skäret.

Ofruktbart du kallar
Detta arma skär,
Der som böljan svallar
Och mitt näste är.

Kanske! Men nog förde
Vinden öfver sjö,
Som din park ej rörde,
Dit ett blomsterfrö.

I en ensam skrefva
Litet jord det låg,
Plantan kunde lefva,
Fast ej du det såg.

Vilda blommor bleka
Stå nu der i rad,
Laf och mossa smeka
Deras blyga blad.

Mycken vård ej bringas
Barnen af mitt skär.
Ingen nöd! De tvingas
Trifvas som det är.

Mager jord ej föder
Yppig rikedom,
När i solig söder
Står en verld i blom.

Men kring skäret andas
Äfven vestanvind
Och dess balsam blandas
I min blommas kind.

Under hårda dagar
Ej dess hopp slog felt,
Ej sin lott hon klagar:
Allt är rätt fördelt.

Rundt om skäret svalla
Vågor, famna det.
Deras hymner skalla:
Gud, Oändlighet!

Du har praktens vimmel,
Färg och ståt du ser.
Jag har haf och himmel:
Säg, behöfves mer?

Julens engel.

Om du den helga juleqväll
Med gåfvor åkt till nödens tjäll
Och sist till hemfärd bjellran klingar,
På slädens med jag ställer mig,
Jag ej vid porten lemnar dig,
Jag sväfvar tätt i dina spår
I salen in, der granen står,
Och breder, osedd, ut de hvita vingar.

Om dörrn slås opp för dina små,
Som stått i väntan tyst på tå,
Och granen dem ett ljushaf bringar
Och vid de oskuldsfullas dans
I rummet tänds en himmelsk glans,
O, det är jag, som sprider der
En ljusning underbar och skär
Och breder, osedd, ut de hvita vingar.

Om, förr än qvälln till ända far,
Den gamla boken fram du tar,
Som hvarje oro än betvingar,
Och läser sist en julepsalm
Om barnet uppå krubbans halm,
Med andesus i hymnens ljud
Jag hviskar »ära vare Gud»
Och breder, osedd, ut de hvita vingar.

Om du till barnets läger går,
När natten utanföre står
Och yrsnön far i lätta ringar,
Och om du tänker: lifvets snö
Min älsklings kind skall frostbeströ —
Var tröst, haf mod, jag håller vård
Om menlöshetens rosengård
Och breder, osedd, ut de hvita vingar.

Om, när du slocknar, när du dör,
En plötslig bjellerklang du hör
Och dödens vinghäst fram sig svingar,
Utöfver bron af frost och is
Mig följ till jul och paradis!
På slädens med jag ställer mig,
Jag för dig hem på töckenstig
Och breder, synlig, ut de hvita vingar.

Månljus.

— per amica silentia lunæ.
Virgil.

O måneljus! Ibland du ljuft hugsvalar,
Ibland beklämmer jordens vilsne son.
Hur mildt du lyste i min barndoms dalar
Vid randen af den yra Stensta-ån,
Der, spejande bland dunkelgröna alar,
Du såg på pilten, lutad i bersån!
Jag återsåg som man min barndoms ställen,
Och vålnadslik jag fann din glans i qvällen.

Jag älskar dig, när blidt på gröna ängar
Du spänner ut ett rörligt skimmernät
Och stundom bländhvitt öfver blomstersängar
Ser ned i melankoliskt majestät.
Då darra hjertats alla gömda strängar...
Då hörs en klädnings fras: Titanias fjät
Behagligt glida öfver gräsens toppar
Och släpet halkar öfver blad och knoppar.

Hur ofta, när jag såg ditt sken på marken,
Jag gick i lunderna vid Tyresö!
Du textade din silfverstil i barken
Af någon lind, du sågs i rutor strö
Ditt skimmer in bland skuggorna i parken,
Och när jag kom till aftonsvalkad sjö,
En brygga slog du der af strålrik daning,
En brygga, gjord för längtan, dröm och aning.

Förklaring, mildrande, ditt skimmer breder
På ödets gång, på lifvets dunkla lopp!
När medlidsamt du ser ur skyar neder,
Då löses stilla hjertats bundna hopp,
En himmelsk engel mig, som Petrus, leder
Högtidligt ut ur fängslet, som slås opp,
Han styr min gång, han söfver mina vakter,
Och bort jag flyr till själens ursprungstrakter.

Än till en sagonejd, bebodd af féer,
Ditt sken oss vinkar, än till minnets lund;
Dess darrning trollar Thebes sfinx-alléer
För själens syn en stilla aftonstund,
Den trollar fram Mnesikles' propyléer,
Athenes borg och mången pelarrund,
Der Vishet förr och Skönhet gåfvor räckte
Af vett och fägring åt ett hjelteslägte.

Men ständigt ej din anblick mildt försonar:
Du blickar strängt ibland från molnets bryn,
En sömnlös ångest ej du klemigt skonar,
Men sänder straffet ner ur brustna skyn.
I magtens sal, när midnattsklockan tonar,
Det står i hjelm och svärd som andesyn
Med månklar blick, som skarpt på brottet fästes:
Så stod för Klytemnestras syn Orestes.

O måneljus! Jag sett dig tragiskt viga
Till helgedom den öde Colossén,
Sett doge-palatset upp ur vågor stiga
Med »Suckars bro» i dina strålars sken,
Sett, Köln, din dôm, som — skulle menskor tiga —
Den Högstes lof skall ropa med hvar sten;
Men kanske mer än alla dessa under
Jag älskat månbelysta Djurgårdslunder.

Jag älskat skuggan der, när genomstungen
Den plötsligt tycktes af en strålig lans,
Och Rosendalsallén och löfskogsdungen
Der Framnäs log i stilla halfdagsglans,
Och ekarna, som skådat sångarkungen
Försänkt i drömmar se på fauners dans,
Och framför allt den kulle mörk och fager,
Der månen gjuter på hans byst sin dager.

Franzéns lagerkrans.

Det är lagerfest i Åbo. Under sång och orgelton
Firar man i Herrans tempel en högtidlig promotion,
Genom kyrkofönstren blickar våren in och vänligt ler,
När på vårligt unga hjessor gröna kransar sänkas ner.

Månget modersöga skådar strålande mot koret opp,
Och de lagerkröntes hjertan bäfva af lycksaligt hopp;
En det är dock, hvilkens öga glimmar som med tåradt sken,
Fastän mildt och lugnt tillika. Och den ene är Franzén.

Äfven han i dag har kransats bland den unga skaran
här,
Men hans mor fins ej i kyrkan, hon i dag i Sverige är,
Kan ej vara med om festen, huru varmt hon längtar dit,
Hennes tankar endast ila öfver Bottnens vågor hit.

O han älskar denna moder! Han i hennes helgonblick
Om förklarad fägrings värde först den hulda aning fick
Som har sedan väckt de dikter, dem han rikt fick
kring sig strö,
Rosiga som morgonrodnan, rena som en nyfäld snö.

Ljust hans barnalif förflutit under hennes modersskygd,
Gröna lindar, smärta björkar växte der i landtlig bygd,
Och från gårdens flaggstång vakan sjöng i sommar-
natten lång
För en liten pilt, som skulle sjunga ömt som hon en
gång.

Nu är kyrkofesten slutad. Det i afton skall bli dans,
Mången yngling der skall synas med sin nya lagerkrans;
Han ej lockas dock af dansen. Han från kyrkan vä-
gen tar
Till ett skepp, som, segelfärdigt, re'n i dag till Stock-
holm far.

Stilla qväll på Auras bölja vid den furukrönta vik,
Dit från ungdomsstaden klingar sång ännu och ljuf
musik!
Rymden darrar än af toner. I melodiskt perspektiv
Öppna de för skaldehjertat drömmar om ett sångarlif.

Stilla qväll på Auras bölja, som är ren och silfverklar
Lik hans egen själ, som eger än sin svala oskuld qvar!
Vaggen, blåa vågor, vaggen för en lätt och lindrig
bris
Seglarn, i hvars dufvosinne slumrar diktens paradis!

Stilla qväll, då ut på djupet skeppet sakta glider af
Medan solens klot sig sänker herrligt i det öppna haf,
Då, likt Aura, från sin barndoms trånga stränder ut
han går
Och en framtid, skön, oändlig, spegellugn för ögat står!

Fästet börjar nu att skymma. Högtidsdagens ljus har
flytt
Och han går med lagerkransen ned att hvila i sin hytt,
Lägger, se'n den stänkts med vatten, vid sin hufvud-
gärd den ner:
Den skall hållas frisk och vacker tills han Stockholms
gator ser.

Och han somnar, som man somnar när den unga kän-
slan är
Än af inga tvifvel sargad, än ej fläckad af begär,
Som man somnar, när man stilla bedt sin aftonbön
till slut
Och kring lägret barndomsengeln breder än sin vinge ut.

Hvilka drömmar! Öfver cedrar höjes »Tidens sjette
dag»
Och ett »menskoanlet» visar unga, himlaburna drag.
Hvilka drömmar! Tvenne genier sväfva ned för slum-
rarns syn,
Selma, pekande mot dalen, Fanny, pekande mot skyn.

Tiden lider, morgon bräcker. Långsamt några dar förgå:
Mellan Finlands bygd och Sverige gick ej fort en
resa då.
Men till sist är skeppet framme: staden syns i må-
nens ljus
Och i silfverdagrar glimma kyrkor, kungaborg och hus.

Och han ilar re'n från bryggan, ilar genom gränder
fort
Till det hem, der modern vistas, nu han står vid
hennes port,
Nu han skyndar uppför trappan, tycker sig först nu
i hamn.
Rop af glädje! Moderslycka och en öppnad moders-
famn!

Och han tar den friska lagern, som i handen än han bär
Fäster den på hennes hufvud, hviskar ömt: »hur skön
du är!»
Allt hvad blidt, som i hans hjerta, rikt, som i hans
väsen fanns,
Egnar tacksamt han åt henne nu med Dafnes vackra
krans.

Unge skalder! Söken lagern icke blott som sjelfvisk
lön!
Först som gärd åt något väsen, som vi älska, blir
den skön.
Skald, om kanske på din moders torfva redan gräset
gror,
Gif din krans åt fosterlandet, åt din evigt unga mor!

"Geijers tanke".

Skulpturverk af Johan Börjeson.

Det var jag, som stod om natten för hans syn i helga drömmar,
Det var jag, som honom räckte dryck, der evig ungdom strömmar.
Genom häfdens, genom sångens riken förde honom jag:
Tro mig, allt, som eldar siarn, har personlighetens drag!

Ingen mantel bär jag, arma, känner inga gyllne smycken,
Han och jag ha stilla vanor, han och jag ha blyga tycken,
Vi ha tidigt slitit flärdens alla granna glittergarn:
Du kan tro mig, »Geijers tanke» är ett enkelt folkets barn.

Tyst hos honom vid pianot stod jag ofta under natten
Eller ledde honom hänryckt långt till Urdarbrunnens
vatten
Eller gick i djupa dalar stilla med min hjertanskär,
Kämpaqväden ömsom klungo, ömsom vallbarnsvisor der.

Ej vi sökte röjda stigar, som beqvämligheten plägar,
Nej, vi bröto nya banor, gingo våra egna vägar,
Och vi läste gyllne runor på den gråa klippas dörr,
Der den gamle Svegder stälde ridten till Valfader förr.

Sagor susade bland träden, sagoljud i nordanflägten;
Barr föll ned på mina kinder, barr på grofva vad-
malsdrägten,
Och vi satte oss vid källan, sågo öfver hennes våg
Molnen gå i spridda flockar, liksom folk på vandrings-
tåg.

Och han sade: »du, min tanke, djerf och stor du kom
från ofvan,
Dock jag yfs ej att dig ega, det var Gud, som gaf
mig gåfvan.»
Och han log ett lyckligt löje, men en tår hans öga gret,
Speglande ett barnahjertas oförstälda tacksamhet.

Snart i bronsens former gjuten står min hjeltes bild
och talar
Om hvad stort vi förr ha verkat, står som vakt vid
visdomssalar.
Det var jag, som honom eldat, jag, som lifvade hans
mod...
O, fast enkel jag er tyckes, låt mig sitta vid hans stod

Jag är folkets ringa dotter, djupt ur gömda hagar
gången,
Jag är tonen, jag är visan, är begrundningen och
sången,
Jag är Geijers stilla tanke. Och att detta allt jag är,
Det är konstnärssnillets styrka, mejslarns heliga mystér!

Låt vid stodens fot mig sitta! Låt mig, som i fordom-
timma,
Se om natten sagoeldar öfver kämpahögar glimma!
Strängaspelet, som du skådar, jag till varning röra skall,
Om det ondas mörka magter våga nalkas Fyrisvall!

Förbarmande.

(Med anledning af bazaren för det till beredande af vård åt obotligt sjuka barn bildade Eugeniahemmet).

Hur kan ditt hjerta stå emot
En bön af dem som utan bot
I lifvets morgon dömts att lida?
Små vilsna ögon skyggt dig be,
Små bleka läppar söka le,
Men darra af osägligt ve
Och hviska: hjelp, du får ej bida!

Du står i skuld för helsans lott,
Som dina egna barn ha fått,
För deras läppar vårligt svälda,
För hulda rosenkinder små,
För ögon bruna eller blå,
I hvilkas speglar löjen stå,
Du står i skuld. Försök att gälda

Dig Blomstermästarn ber: bind opp,
Som jag, den dufna blomsterknopp
Med silkesträd mot säkra stammen!
Dig Herden ber: o för i hamn
De små, som signats i mitt namn,
Tag till ditt bröst, bär i din famn,
Som jag, de späda, sjuka lammen!

Har du hans ljufva ord ej sport?
Åt Honom sjelf den tjenst du gjort,
Som en af dessa små du unnar.
När domens dag med straff och lön
Skall bräcka fruktansvärd och skön,
Du kan behöfva väl en bön
För dig från milda barnamunnar.

Kanhända kommer vid din död
Ett barn, som här du lindring bjöd,
Från Gud med fridens liljestängel
Och svalkar ljuft ditt örngottsvar —
Ett barn, som här väl trasor bar,
Men kanske der en krona har
Som Guds kerub, som himlens engel.

Barmhertig var, så visst, så visst
Barmhertighet må ske din brist
En gång i Herrans stad, den rena!
Du himmelska Jerusalem,
Pilgrimens hopp, vårt hjertas hem,
Hvem öppnar dina portar, hvem?
Vår Guds barmhertighet allena.

Kyrkklockorna.

Det är prestens barn. Nu vandra de två
Med hvar sin skäppa så trygga,
Till mörka skogen, der granarna stå
Med grenar som öfverskygga.
De varit der förr, de minnas
Hvar smultronställena finnas.

Nu gå de förbi det vaggande fält,
Förbi den grönskande hagen,
Och vallkons klocka pinglade gällt
Och varm var eftermiddagen.
En timme, en timme bara
De skulle borta få vara.

Så togo de af den ensliga stig,
Som går till tjärnen och mossen,
Och flickan sjöng en visa för sig,
Och fjärilar jagade gossen,
Hon åtta-, han nio-årig,
Hon mörk och han gullgulhårig.

Nu lyser det rödt bland tufvor och snår
Och smultron plockas och plockas,
Men längre och längre färden går,
Och snart från stigen de lockas.
Det händer så små som stora
Att rätta vägen förlora.

Hvart komma de nu? Hvar äro de, hvar?
De leta, men mer sig förvilla.
Hvad skola nu säga moder och far?
De säkert ha gjort mycket illa!
Och timme på timme skrider,
Det snart till aftonen lider.

De trefva omkring, de söka sig ut
Med ständigt växande oro;
De gå och de gå, men komma till slut
Till stället, der nyss de voro,
Der skymtar kärret och spången
Ånyo för andra gången.

Der syns den resliga tallen än,
Som mötte nyss deras blickar.
»Så ären I nu tillbaks igen»,
Förvånad ekorren nickar.
Der hväsa ormar i snåren:
»Små barnen ha tappat spåren.»

Dem ångsten grep, deras hjerta slog,
Hvar prassling dem fasa vållar,
Det bor en fara i furuskog,
Skogsensamheten förtrollar.
Och tårar tillra på kinden
I svalnande aftonvinden.

Då hörs en dallring på aftonsky,
Hör, kyrkoklockorna klinga,
De tona med frid öfver dal och by,
Till helgmål de vänligt ringa.
Nu hitta små barnen vägen,
De veta, hvar byn är belägen.

De springa ditåt, der klockan ljöd,
Så fort små fötterna bära,
Och varsna i qvällens sista glöd
Att hemmet var mycket nära.
Nu äro de der — i hamnen,
I bidande modersfamnen!

Men vördige pastorn talte då:
»Vår Gud, som skyddar oss alla,
O gif, om i verlden de vilse gå,
Att kyrkoklockor må kalla,
Som nu, alltjemt mina kära
Till hemmet, som städs är nära!»

Sjuksköterskan.

När snäcklikt timmarne skrida
Och öfver gardin, som är fäld,
Förstulet skuggorna glida
Af oro och hopp som strida
Med skuggor från dödens däld —
Hvem är hon, som går så sakta
Att sjuklingens drag betrakta,
Att lägga ett nytt förband
Och sedan vid lägret vakta
Och smeka en brännhet hand?

När skiljomuren vill ramla
Till andarnes verld, som var skymd,
Och feberbilder sig samla
Och gäster på låset famla
Från gränsområdenas rymd —
Hvem är hon, som vänligt stöder
Ett hufvud i qvalets stund,
Då droppvis lifvet förblöder,
Och närmar, när törsten glöder,
En dryck till den torra mund?

Hon är blott en arm tjenarinna,
Barmhertighetssyster hon är,
En vanlig och ringa qvinna,
Hvars verk skall snart försvinna
Och spår ej i häfden bär —
Men har hon en själ som lider
Med den, som i plågor qvider,
Och ömmar för smärtans ljud,
Då är hon i sorgetider
Den Eviges sändebud.

Då har hon en himmelsk ära
Och är med det högsta i slägt,
Ty Guds försoningslära
Och skaldekonsten bära
Barmhertighetssysterns drägt:
De gå, som hon, till nöden,
Som tryckes af törnets tagg
Och kämpar hårdt med döden,
De gifva åt feberglöden
En droppe af himmelsk dagg.

Hvarhelst hon derför vakar
Vid lidandets örongott,
Den heta kudden makar
Och tyst sig sjelf försakar
Och tänker på andra blott,
Jag ser kring hennes änne
Ett gloriesken på en gång,
Jag ser ej endast henne,
Men ock de andra tvenne,
Jag ser — religion och sång.

Lönnen.

Sannt är det nog att lönnen
Splittrad af blixten är,
Lönnen, som trädgårdssångarn
Hade så kär.

Aldrig så yppigt skuggar
Längre hon hyddans dörr,
Aldrig så riklig grönska
Ger hon som förr.

Lönnen har plötsligt remnat
Nästan alltned till rot,
Men mot förvissning har man
Funnit en bot.

Rundt om den sprängda stammen
Spände man band af jern.
Jernet, när allt vill brista,
Skänker ett värn.

Hålla ihop hon tvingas,
Hindras från fall,
Men så skall bandet vara
Stadig metall!

Sluten af hårda ringen,
Sårad, men fast hon står,
Och du skall se, hon grönskar
Än hvarje vår.

Ja när i dalen sommarn
Firar sitt festintåg,
Kommer ock trädgårdssångarn
Lönnen ihåg,

Sjunger en gammal visa,
Egen att lyssna på,
Om hur ett träd, som krossats,
Blommar ändå.

Nyår.

Flyg ut, flyg ut, o hoppets hvita dufva!
Jag vet, du skyr ej storm och vintersnö,
Ty Edens luft omsväfvar dig, du ljufva,
Hvarhelst du ilar öfver land och sjö.
Bringa, bringa dufna hjertan
Helsning från en evig vår,
Frid i glädjen, tröst i smärtan
Och åt alla godt nytt år!

Flyg ut kring stugorna i svenska bygder,
Flyg ut till torpet vid den frusna sjön,
Der sparsam vinning bor bland ädla dygder,
Och säg, att kornet växer under snön!
Om inunder vadmalströja
Godt och trofast hjerta slår,
Som ej motgång mägtat böja,
Bringa det ett godt nytt år!

Till glada hem, der än bekymren sofva,
Pianot tonar, barnens dansar gå,
Flyg, dufva, dit och från en himmel lofva
Att intet ondt skall hända dessa små;
När om qvälln vid gossens läger
Aftonbönens engel står
Och den lille amen säger
Sjung, o dufva, godt nytt år!

Men flyg, o fogel, till de qvalda äfven,
Till hem, der sorg att någon älskling dog
Än suckar doft som böljans suck i säfven
Och tom den korgvagn står, der glädjen log!
Sjung: hon tog en genväg bara,
Hon till mötes snart er går,
Glad att tidigt framme vara
Och få helsa godt nytt år!

Till fångens fönster flyg och säg, att ånger
Har födt ett himmelskt barn, som heter hopp,
Att sorgesång har fostrat fröjdesånger
Och fridens lilja födts ur smärtans knopp,
Att Förlåtelsen det stängsel
Upp på gafvel stilla slår,
Som gjort själen till ett fängsel,
Och förkunnar: godt nytt år!

Flyg till en yngling, som, när lampan flammar,
I boken läser rörd hvad fädren gjort!
Låt dina vingar skina i hans kammar
Och sjung: »ock du skall dana något stort!
Forska djerf, men ej förveten,
Ödmjuk gå i ljusets spår
Och bered åt menskligheten,
Unge man, ett godt nytt år!»

Men till den flicka, som han älskar, ila,
Och sätt dig, fogel, på den huldas hand
Och sjung: »han sträfvar, sträfvar utan hvila
Att bli dig värd och värd sitt fosterland:
Snart jag ser er begge sitta
Nog i hem, som färdigt står,
Genom rutan skall jag titta
Då och önska godt nytt år!»

O fogel, flyg till arme och till rike,
Till ung och gammal flyg, en vingad vän,
Bed millionärn i tiggarn se sin like,
Den gamle vara ung till sinnet än!
Sist till Mälarborgen svinga
Och om kungens tron du når,
Svenska folkets helsning bringa
Med ett hjertligt »godt nytt år!»

Spelklubben.

Utanför är kallt och snögar,
Men på klubben varmt det är.
Se, hvad blanka guldmyntshögar
Upp på bordet staplats der!

Den förnäma verlden spelar.
Det är allvar, som ni vet:
Vid hvar gifning Lyckan delar
Ut en hel förmögenhet.

Ej som annat folk för nöje
Stundom man i korten tar,
Nej, var viss, att till ett löje
Ingen enda munnen drar.

Stora, speglande trumeauer
Stela gubbar återge,
Som till roffning ej försmå er,
Sprättar af jeunesse dorée!

Och de hvita spelbordsljusen
Se vid denna ädla fejd
Tusen sedlar efter tusen
Ständigt stryka utan hejd.

Underbart, att guldets glitter
Denne man kan locka nu,
Medan dock i hemmet sitter
Hans oändligt vackra fru.

Underbart, att ej det svider,
Att, när sist man hem skall gå,
Se, då man från spelet skrider
Tiggerskan derute stå,

Som åt svultna barnen skulle
Bröd i några år ha fått
För en enda penningrulle
Af de många, som ha gått!

Ej jag för det trumpnas talan
Här mot nöje och natur;
Glädjen ej, den yra svalan,
Vill jag stänga in i bur,

Men de stora summor bara,
Tycker i min ringhet jag,
Kunde till en fest man spara
På sin glada bröllopsdag,

Kunde fägna huldt till julen
Sina barn och deras mor
Och kanhända äfven skjulen
Der det frusna armod bor.

Ack, det sägs, med sina pengar
Får man ha sitt fria val,
Och jag vet, jag får nog slängar
Såsom väl sentimental;

Men när se'n jag hör er klandra
Massans afund, hat, med mer,
Skyllen, skyllen ej på andra:
Skulden är i mycket er!

Väl jag måste djupt beklaga
Denna söndrings mörka magt,
Som kring verlden nu tycks draga
Åskmolnslik, från trakt till trakt,

Och om hat tar hand om spelet,
Skall förtvifladt spel det bli
Mer än mången tror. Men felet —
Hvems är felet? Svaren, I!

Ack, min sång, så harmlös eljes,
Vill till bitter harm bli böjd
Att så mången tår nu sväljes,
När I slösen utan fröjd!

Och fast sången båtar litet,
Sjunga, sjunga har jag måst
Fast mitt språk är väderbitet
Och min sång belagd med frost.

Vid Lateranen.

För den, som känt, ej något hvardagsqval,
Men någon sorg som helgar eller krossar,
Som ej kan lättas genom glam och tal
Och hvilkens börda tidsfördrif ej lossar,
För honom är det stränga, sorgsna Rom
En vallfartsort, en älskad helgedom.

Der fins en punkt, dit dagens larm ej når,
Men dit han gerna länkar pilgrimsbanen
Och helst när dagen ned till hvila går,
Det platsen är vid stilla Lateranen
Som blickar med en jättestor fasad
På jätteöknen kring en jättestad.

Till Scala Santa ej han styr sitt tåg,
Der missledd andakt fromt för aflat kryper,
Campagnans allvar lockar mer hans håg,
En minnesskrift med halfförbrustna typer.
På tempeltrappan slår han tyst sig ned
Och ser kring öknen ut i qvällens fred.

Dess aqvedukter ha ej vatten mer,
Dess forna rika växtlighet förtvinat,
Så har hans egen glädje vissnat ner,
Så ha hans egna tårekällor sinat,
Allt har förhärjats under ödets fjät,
Blott ett är öfrigt, smärtans majestät.

Men här, men här i häfdens perspektiv
Ett enskildt hjertas gömda qval förtonar,
Han smälter samman med det flyddas lif,
En sträng, men skön musik hans bröst försonar:
O hör de underbara toners gång,
En andekör, Campagnans sorgesång!

Och dagen domnar. Aftonrodnans färg
Betäcker slätten, vesperringning ljudar,
Och fjerran vinkande Sabinerberg
Ur aftondimman höja blåa skrudar:
Så ser hans själ i vemods aftonfärg
Ur fjerran vinka hoppets blåa berg.

När plötsligt dunkel nu på hvalfvet står
Och klockors dallring än i rymden flyter,
Han till Volkonskys öde villa går,
En ros han der ur blomsterhäcken bryter
Som vänlig underpant att mången gång
Ur sorg och tystnad spirar upp en sång.

Sol och storm.

Vestlig blåst i rymden hviner
Svällande från Kattegat,
Men på fästet solen skiner,
Allt är strålande och gladt.

Stormens kung med spiran viftar,
Några strömoln segla ut,
Hela hafvet rörs och skiftar,
Vexlingsrikt i hvar minut.

Fjerran violetta bälten,
Se'n smaragd med snö uppå,
Se'n de närmre, breda fälten
Tornande och blåklintsblå

Sist i silfverhvitt de splittra
Sig mot klippor, skär och grund,
Och likt rena sinnen glittra
Ljusast i sin sista stund.

Lekfullt trots och helsa blandas
I hvar yster flägt idag,
En oändlig glädje andas
Man i hvarje andedrag.

Till de trötta menskolungor
Vestan en föryngring för,
Vågorna med tusen tungor
Sjunga högt en frihetskör.

Ut till kamp de alla styra,
Men till solig kamp och glad,
Det är hafvets hjelteyra,
Det är stormens Iliad.

Sådan evigt är den sanna,
Är den ädla stridens form:
Starka tag och klarnad panna,
Ljus och styrka, sol och storm!

Arildsläge 1883.

Blåa dagrar.

Öfver Arildsläges milda,
Undangömda hafsidyll
Blåa dagrar stundom bilda
Slöjor af eteriskt tyll.

Ljusblå dimmors flor, som hänga
Kring ett lika ljusblått haf,
Dessa hulda nejder stänga
Från den andra verlden af.

Jord och himmel sammanflyta
Sällsamt då för skådarns syn,
Seglet uppå vattnets yta
Tyckes sväfva som i skyn.

Inga vindar töras draga
Öfver lugnad Skeldervik,
I hvars spegel ler en saga
Full af fridens romantik.

Vågen all sin oro glömmer,
Lik ett barn den somnar godt
Och i stilla andning drömmer
Ljusa barndomsdrömmar blott.

Öfver slumrarns anlet skiner
Hemlig lycka tyst och glad,
Dimman sina florsgardiner
Fäster kring hans lägerstad.

Mera troget vattnet lånar
Ingenstädes rymdens färg,
Mera ljus knappt vågen blånar
Nedanför Neapels berg.

Blåa dagrar, huldt I unnen
Mig det bästa, som jag vet:
Sagoverlden återfunnen,
Drömlif, frid och afskildhet.

Blåa dagrar, väl jag känner
Edra slöjors väf igen:
Fordom sänkten, hulda vänner,
I dem stundom kring er vän.

Ljuft i diktens stund de hängde
Rundt om hjertats stilla haf,
Och min inre verld de stängde
Från den andra verlden af.

Räddad undan flärdens vimmel
Och med renade begär
Såg jag då, hur jord och himmel
Smälte lyckligt hop som här.

Blåa dagrar, sakta svallen
Fram vid andeljuf musik
Och för minnet återkallen
Arilds stilla, ljusblå vik!

Arildsläge 1883.

Var stilla!

Var stilla, hjerta, när hvart hopp du mister
På det, som jorden förr att hoppas gaf
Och hvarje stöd, som förr du egde, brister
Och hvarje ros, du älskat, faller af!

O vet, den djupa evigheten träder
Dig närmre då! En mor hon liknar blott,
Som hjelper barnet af med sina kläder
Och läser aftonbön, när dag förgått.

Hon lik en moder är, som tar helt sakta
Med stilla våld ur tårad älsklings hand
Hvar leksak bort, som han fått nyss betrakta
Och löser foten ur de snörda band.

Var stilla, hjerta! Alla höljen falla,
Din hvardagsdrägt hon lägger sakta ned!
Var stilla, hjerta, bönens klockor kalla,
Och hvilan kommer med sin djupa fred.

Vågslag.

Förgäfves! Jag kan ej sofva,
Vid fönstret jag sitta vill
Och lyssna på bruset dofva
Från böljan, som ej är still.
Den kalla, den mulna natten
Omsveper de vreda vatten,
Och vågen sjunger, den sjunger om
En fröjd, som flytt och ej återkom,
Den suckar, suckar mitt eget qval
Med ljud, som brusa i vind så sval:
»Aldrig,
Nej, aldrig, aldrig — nej aldrig mer
Hvad grafven skördat du återser.»

Men hvad? Ur sin töckenslöja
Så darrande, silfverren
Nu börjar sig månen höja
Med bäfvande, stilla sken.
Försonande dagrar falla
På böljor, som dämpadt svalla,
Och vågen susar, den susar öm
Om fröjd, som bergas ur tidens ström,
Den sjunger, sjunger min andes hopp
Om lif, som stiger ur grafven opp:
»Alltid,
Ja, alltid, alltid — ja, alltid mer
Jag är dig när, fast du ej mig ser.»

Bortom!

Bortom blåa fjärden
Stod min längtan, när ett barn jag var,
Och jag växte upp, och snart mitt segel
Sväfva fick på vikens klara spegel,
Längre, längre bort mig jullen bar.
Sedan dess från fjärd till fjärd jag drifvit,
Mina segel stormen sönderrifvit,
Men ändå
Än som fordom mina drömmar gå,
Fastän skymning re'n betäcker färden,
Bortom blåa fjärden.

Bortom gråa fjellen
Stod i flydda barndomsår min håg.
O der bortom var en verld af under,
O der bortom susa hoppets lunder
Svalkade af evig glädjes våg.
Jag dem sedan sett. Hur ljuft de logo!
Hur de skoningslöst mitt bröst bedrogo!
Men ändå
Än som fordom mina drömmar gå,
Fast det lider mer och mer mot qvällen,
Bortom gråa fjellen.

Bortom himlaranden
Log ett sagoslott mot barnets syn.
Dit var långt, men målet skulle vinnas
Och der borta skulle lyckan finnas,
Jag dess hägring såg på morgonskyn.
Och jag for så långt jag kunde fara,
Himlaranden drog sig undan bara.
Men ändå
Än som fordom mina drömmar gå,
Fastän lifvets möda tröttat anden,
Bortom himlaranden.

Bortom mörka griften
Stod för gossens blick Gud Faders hus,
Goda barn få der tillsammans vandra,
Syskon der få återse hvarandra,
Rymden är af englavingar ljus.
Stämmor hörde jag se'n dess, som sade
Att ej barnets tro en mening hade,
Men ändå
Än som fordom mina drömmar gå,
Fast mitt hjerta kylts af år och skiften,
Bortom mörka griften.

Tonernas helsning.

(Dedikation af ett musikaliskt album till H. K. H. Kronprinsessan Viktoria vid Hennes ankomst till Sverige. Musik af Ivar Hallström.)

Vi komma högt från furuskog
Med sus, som mellan tallar drog
I gryningstimmar,
Med glimt, som kärleksstjernan spred,
Der hon från Sveriges himmel ned
I natten glimmar.

Vi komma långt från elfver blå
Med strömkarlsharpans ljud som gå
Kring nakna hällar,
Vi komma från den djupa dal,
Der väna elfvor hålla bal
Septemberqvällar.

Vi komma denna sköna stund
Ur Sveriges egen hjertegrund
Att löftet lofva:
Furstinna, på Din lyckas dag
Det fria folkets kärlek tag
Som morgongåfva!

Vi helsa kungasonens brud
Från Sveas barn i sångens ljud:
»Blif en af våra!
Oss tro om godt! På Dig vi tro
Och vilja hägna fast Ditt bo,
Du nittonåra!»

Så klingar sången, full af hopp,
Till unga Wasadottern opp
Från furulunder.
Tänk, i en lefnad ljus och lång,
På dessa toner någon gång
Från ungdomsstunder!

Prolog

vid galaspektaklet på Kongl. teatern den 4 Oktober 1881 med anledning af H. K. H. Kronprinsessans ankomst till Stockholm.

Den sköna stunden grytt. På Mälarstränder
Den unga glädjen nu sin lusteld tänder,
Och kungastaden vid kanonens ljud
Har redan helsat Gustaf och hans brud.
De moln, som nyss oss hotat, äro flydda,
Vår konung räddats åt sitt trogna folk,
Och välkomstjublet ur palats och hydda
För fursteparet är vår känslas tolk:
Vår Svea sett, med blick af glädje ljus,
En telning än af sina Wasars hus.

Så hög som låg, vi lyda samma lagar,
Och kärlek lifvets grundlag var och är
För odalfolket i de svenska hagar
Liksom för fursten, som en krona bär.
O lifvets vår, o hjertats morgondager,
För hög och låg du glänser lika fager!
O lifvets vår, du kommer blott en gång
Med dina knoppar och din fogelsång
Och blickar ned med framtidslöftens skimmer
På bondens stuga, bygd af furans timmer,
Liksom du helsar nu med festlig fröjd
Den borg, som står på Lejonbackens höjd!

Och när, som nu, en kungason vi fira,
Bestämd till arfvet af en frejdad spira,
Då lyftes känslan från hvar trängre sfer,
Ej enskild blott, gemensam glädjen är,
Och samfäld hyllning går från berg och dal
Till Henne fram, som blef hans hjertas val.

Ja väl, var helsad, stig ur arlavågor,
Du unga morgonstjerna, med ditt sken!
Lys nordens himmel med de milda lågor,
Och stråla länge, blid och silfverren!
Var helsad, blomma, som från fjerran land
Blef omplanterad här på nordlig strand,
Och le så huldt som du i Schwarzwald log,
Så rik på glädje än i nordanskog!

Ej dödlig blick kan menskors framtid spana,
Med fröjd som ve den skyms af dimmors flor,
Men vi ha rätt att ljusa öden ana,
Ty ett står fast: det godas magt är stor.
O med den magten skall furstinnan vinna
Ett folk, som aldrig lärt sig smickrets ton,
Men som är lyckligt, som är stolt att finna
Behaget stå vid foten af en tron:
Det Goda segrar, hvarje motstånd häfves,
Ej Gustafs brud bär Segerns namn förgäfves.

Från hemmets rymd, från månget barndomsminne
Går makans väg till nya pligters kraf,
Och hopp som vemod fyller hennes sinne,
När färden ställes öfver fjerran haf.
I svenska skogar, ljuft till välkomst brusen,
Du svenska bölja, hennes välgång sjung!
I milda vindar, för den unga susen
Att svenska furstekronan ej är tung,
Och hvisken ömt också en gammal sägen
Om Sveriges skönsta sjö, om Vetterns våg,
Som med ett kungligt flöde styr sitt tåg
Och under jorden går den långa vägen
Till hennes hemlands klara Bodensjö,
Der hvita alper spegla evig snö:
Så hennes furste lydde hjertats maning
Och sökte, förd af unga drömmars aning,
Den brud i fjerran, som hans längtan sett,
Och Sveriges hopp och hennes hopp blef ett,
Och, främling fordom för den svenska jorden,
Furstinnan sjelf är nu en svenska vorden.

Hon var det redan. Himlen återbördar
Åt Sverige vänligt Sveriges eget barn.
Den Wasaätt, hvars hågkomst Sverige vördar,
Förbinds med hjelteätten från Béarn,
Och derför nu med Hoppets Minnet blandar
Sin helga röst, och gångne fäders andar
I endrägt se ur molnen ned i dag
På stundens fest med stilla välbehag.
En syn från fordom eldar svenska sinnen,
Och främst i qväll bland fosterländska minnen
Står för vår tanke, vördnadsvärd och mild,
Högtidligt enkel, Gustaf Wasas bild.
En frälserman han kom i djupa nöden,
Och det vardt reda i de dunkla öden,
I Dalom ljuset upp ur molnen bröt,
Ett söndradt rike hjelten sammanslöt.
Ett sådant minne adlar högtidsstunden,
Med evigt innehåll blir fyld sekunden,
Och nu, då nittonårig ättling står
I Wasas land med myrtenkrans i hår,

Med aldrig åldrad kärlek svensken skrider
Till hjeltebilden från de gamla tider
Och lägger Hoppets kransar, minnesgod,
I afton ned för Gustaf Wasas stod.*

* **Fondridån uppgår. Man ser Gustaf Wasas stod, inför hvilken män och qvinnor ur svenska folket nedlägga sina hyllningsgärder.**

Kantat

vid D.D. M.M. Konung Oskar II:s och Drottning Sophias silfverbröllop den 6 Juni 1882.

Chör.

Verk, som menskohänder bygga,
Stå ej fasta, stå ej trygga,
Om ej englar öfverskygga
Dem med himmelrikets nåd.
Viggar ek och myrten splittra,
Kungastäders murar vittra,
Stjernor sprängas, bäst de glittra,
Efter Herrens vink och råd.
Det är Han, som uppehåller
Tänkarns tanke, barnets joller,
Hyddor, troner, diadem,
Fogelbon och solsystem,
Han, som helgar denna stund
Minnet af ett ljuft förbund.

Recitativ och qvartett.

Hvarhelst du randas, dag, som skönt beseglar
I slott och tjäll ett fjerndels sekels frid,
Från forna år du lyfter tunga reglar
Och återkallar lifvets ungdomstid.

Det är ej snön, när flingor lätt den stänker
På mörka lockar, som ger festen namn,
Det är det milda silfverljus, som blänker
När stjernan lyser seglarn huldt i hamn,
Den ton, som djupt ur tvenne själar klingar
Om tro och ära, luttrad, silfverklar,
Det är ett sken från silfverhvita vingar,
Som hållit vård om tvenne makars dar.

Chör.

Ett tack och lof, ett glädjerop
Må från det rike stiga,
Der folk och konung hålla hop
Med fröjd endrägteliga.

Välsignad är den svenska bygd,
Och staters styrka, hemmets dygd
Får ständigt ega värn och vård
I kungaslott och bondegård.

Du ädla folk, statt upp och sjung
Ditt hjertas tack till Herran,
Hvars arm har hägnat land och kung
Och hållit örlig fjerran!
Han halp oss förr i kamp och slag,
Han halp oss förr på Lützens dag,
Han värnar än i lust och sorg:
Vår Gud är oss en väldig borg.

Till D.D. M.M. Konung Oscar II och Drottning Sophia vid deras silfverbröllopsfest, från Svenska Akademien.

Med ängens blommor i sitt ljusa hår
På Mälarns strand den unga sommarn står,
Det hörs en kor igen af foglars qväden,
Af vågors sorl, af vindars sus bland träden.
Från jord, som än en gång sig smyckar grön,
Går blomsterdoft som offer upp och bön,
Sin hymn har lärkan, svingande från grenen,
Sin hymn, en hymn af vällukt, har syrenen.

Mer rik ändå än koren ur naturen
I dag en kor, på andakts vingar buren,
Från svenska hjertan höjs till fädrens Gud
Med bön för Kungen och hans silfverbrud.
Vår Gud, vår Gud, all starkhets Gud, dem skydda
Så ljuder sången ur gemak och hydda.
I festens stund för hvarje sinne står
Hur Sverige hugnats i de flydda år,
Hur åldrig frihet, ent med åldrig rätt,
I landet hägnats af Carl Johans ätt.
Hvar fins ett folk så länge skont af striden?
Hvar fins en bygd så axbekrönt af friden?
O Sverige, Sverige! Denna sköna stund,
Då minnet firas af ett sällt förbund,
Är vigd i dina dalar, dina lundar
Åt tacksamhet, som himlens nåd begrundar.

Med blodig kind, med sönderrifven drägt
Vår moder stod i seklets morgonväkt;
En gång kring jorden genljöd hennes ära,
Nu var hon fallets vilda branter nära.

Men räddarn kom med svärdet sunnan från
Och förde med sig lugnet och sin son.
Och nu ha sjutti solhvarf snart setts skrida
Se'n svenska klingan flugit upp ur skida:
I detta land, en ärans vapensal,
Kring fädrens sköldar friden blommor lindar,
Om stilla lycka susa blida vindar
Och skördar gunga i den djupa dal,
Sin bok vår häfd med fredens segrar fyller
Och hjeltedikter bytas i idyller.
Hvar helst den tämda ånghäst foten satt,
Han stampar fram ur jordens sköt en skatt;
Hvar folkskolbarnet stafvar på sin lexa,
En framtidskraft skall i det tysta växa.

Men detta folk, som svärdet smidt till plog,
Är likt sig än till lynne och till seder,
Sjelfständig styrka bor i nordanskog,
Det bor i furutimrad hydda heder,
Med vett och ordning frihet enas än
Och högsint kraft ännu är lagens vän.

Det fins ej häfd, der kungatrohet strålar
Så skön som Svearikes häfd den målar:
Der bjuder Wrede hästen, stolt och glad,
Åt Carl till räddning ur de mörka öden,
Der faller Brahe med en gul brigad,
Som följer segerhjelten in i döden.
Så än hvar själ, som fornsvenskt gullren är,
Lik gyllne myntet, kungabilden bär,
Och folket, i hvars barm den djupt är preglad,
Sin ära ser i kungens återspeglad
Och gläds, när eko nu från fjerran strand
Om Thules Kung förtäljer högt ibland
Och säger: flärd och yta älskar mången,
Men Oscar älskar odlingen och sången.

Du älskar sången, Kung, och skönt din sång
Om böljans hjeltar ljöd för oss en gång.
Låt Gustafs samfund då, som aldrig glömde
Hur i tornering der Du purpurn gömde
Och priset tog med hjelmvisiret fäldt,
I dag sin hyllning bringa oförstäldt!

Det är en dag för hjertats stilla minne,
En myrtenkrona smyckar ljuft dess hår,
För herrskarn hägrar åter lifvets vår
Och lifvets vår för herrskarinnans sinne.
O Konung! Re'n ett fjerndels sekel gått
Med ljus och skuggor öfver Stockholms slott
Se'n först sin hand Din ungdomsbrud Dig räckte
En junidag, som skön och hoppfull bräckte.
Ej hoppet svek. Dess verklighet Du ser,
Som, fyrfaldt ljuf, mot fadersögat ler.
Lef länge, Kung, att se den lyckan spira
Allt mer och rosor skönt om kronan vira!
Lef länge, lef för tvenne syskonfolk,
Det Godas riddare, det Skönas tolk,
Med Talarns konst förtrogen som med Dikten
Och föresyn i vård af kungapligten! —
O Drottning! Ej af nödens barn förgätet,
Men rikt välsignadt är Ditt namn i dag;
Det hulpna armod mins, att majestätet
Hos Dig ock bär barmhertighetens drag,
Och ber till himlen: låt ock helsan sprida
Sitt skimmer der, låt ej vår Drottning lida,
Men låt den Goda, som oss lindring ger,
Hugsvalas sjelf och lindras mer och mer;

Låt stilla dygders ädla vårdarinna,
Som fostrat tvenne kungarikens hopp,
Från middagshimlens rymd, som klarnar opp,
Se hvarje plågans moln allt mer försvinna! —
Så går i dag, o drott och herrskarinna,
I Svithiods land från åldrande och ung
Till Gud, den evige, till kungars kung
För Er, för Er en hjertlig hymn af böner
Och för det dubbelpar af kungasöner,
Som nu bland dagens myrtenqvistar är
Fyrväplingstecknet, hvilket lycka bär.

Hvem spanar väl en dunkel framtids dagar?
Det sägs, att rymden mulnar rundt omkring,
Att hat och våld vill skrifva verlden lagar,
Med hemlig lösen: tro på ingenting!
Hvem tyder väl hvad ödets Vala talar?
Men ett vårt hjerta hoppas, ett det tror:
På Manhems berg, bland Manhems djupa dalar,
Hur allt må svigta, tro och ära bor.

Om rymden mulnar, här ett ljusets fäste
Må, solbelyst, dock stiga mot det blå,
En borg, der fridens dufvor bygga näste,
En borg med svenska konungsfanan på!
Det folk, du fostrat, granbevuxna, dyra,
Af fria vågor stolt omsköljda nord,
Skall stå, hur stormens svarta andar yra,
Som ärans sista bålverk på vår jord.
En sträng natur det folket gaf sin stämpel,
En härlig häfd det stöd och varning gaf,
Om Gud och frihet susar skogens tempel,
Mot utländsk smitta värnar du, o haf!
Och kyrkoklockor skönt till gudstjenst ringa,
Och Spegels psalmer allvarsfulla klinga
I orgelns ljud för gode dannemän;
O, med Guds magt, här finnes styrka än,
Som skjuter, tallen lik ur bergets skrefva:
Ett härligt framtidslif skall Sverige lefva.

Då skola ock, när många lustrer flytt
Och sjette juni kommit hit på nytt,
Ett år så skönt, så löftesrikt som detta,
För våra barnbarn våra barn berätta,

Hur glädje rådde här och Frodefrid
I Konung Oscars minnesvärda tid,
Hur folkets kärlek stod som vänlig gäst
Vid svenske kungens silfverbröllopsfest
Och hur ur hjertan lyckliga och fria
Steg upp ett »tack!» till Oscar och Sophia.

Svar på H. L. Forssells inträdestal i Svenska Akademien d. 20 Dec. 1881.

När in han trädde i den vittra ringen,
Den man, hvars lefnad skönt du tecknat har,
Då höjde Frithiofs skald den djerfva vingen,
Franzéns idyll en dufvopost oss bar,
Och, eldad af föryngringens Iduna,
Än Geijer tydde häfdens dunkla runa,
Och sång som forskning till sin ädla fest
Bjöd in Fryxell som en förtrogen gäst.

Se'n dess ha åtta lustrer grytt och stupat
I minnets djupa haf, i vesterled.
Hans lampa brunnit, jemt han sig fördjupat
I stilla mödors helga allvarsfred.
Och verket växte, som i juninätter
Den gyllne skörden gror på svenska slätter,
Tills sist han fick den sällan vunna lott
Att samladt berga hvad hans forskning sått
Och hinna målet för sin trägna flit:
Då var den gamles hjessa silfverhvit.

I hvarje sträfvan skall en irring gömmas
(Fullkomning vet ett jordiskt verk ej af),
Men aldrig dessa första taflor glömmas,
Dem sagotäljarn Sveriges ungdom gaf,
Der, episkt enkel än, berättarn förde
Med liflig skildring, lika klar som from,
De svenska barnen, dem en tjusning rörde,
Till svenska ärans sköna helgedom.
Vi leddes in bak gulblå draperier
I stora, vida hjeltegallerier,

Vi hörde trummors hvirflar, vapens skall,
Vi sågo hjeltebragd och hjeltefall.
Ack, än allt jemt skall i de trefna tjällen,
Hur tider vexla, år förgå på år,
När lampan tänds i mörka vinterqvällen,
En rosig barnaflock med gyllne hår
Hans bilder läsa, andaktsfullt förnimma
Den gamla psalmens ljud i Lützens dimma
Och följa stolt i nattlig, månklar stund
Den elfte Carl på segertåg till Lund.
Då våga barnamunnar knappt att andas,
I lampans skimmer helga syner blandas,
Vid flingans fall, på fält af drifvor hvitt
Man anar hjeltehamnars vålnadsridt;
Men in i rummet tänds en stjernegloria,
Det Sveriges genius är, som oförtänkt
De unga hufvud signar, som sig sänkt
Mot boken om vår härliga historia.
Då, om en ande kan från evig fred
Till jordens dälder åter blicka ned,
Skall forskarn glädjas, att hos Sverige slägte
Hans verk en helig kärleks flammor väckte.

När till hans plats du går i smakens gille,
Hvad höga minnen hägna dina fjät!
Der satt en gång ett romarvulet snille,
Hvars språk bar senatoriskt majestät.
Det Höpken var. Åt honom Gustaf skänkte
Förutan lottning första stolen här.
Af stora tankar rådsherrns prosa blänkte,
Som stolt sin Tacitanska prägel bär.
Der satt, sublim som Israels profeter,
Vår tempelskald, den väldige Wallin,
Hans sång rann upp ur dolda evigheter
Och himlens åskmoln skuggade hans min.
Han sjöng, och bättre vardt det, vid hans röst,
I tidens djupt beklämda Saulsbröst.
Han steg, en fattig pilt, ur Tunadalen,
Nu bärs hans psalm kring Sverige af koralen.

Så djupa stämmor dig till mötes ljuda,
Så ädla bilder dig sin helsning bjuda,
När i af stora minnen helgadt lag
Du med förtjenstens rätt tar plats i dag.

I mannavärf din själ blef tidigt öfvad,
I höga kall din kraft blef tidigt spord;
Vid rådets bord din skarpblick re'n var pröfvad
Förr'n hit du bjöds till vitterhetens bord.
Så var en gång den höge stiftarns mening:
Hvad staten dugligt egde, konsten skönt,
Här skulle mötas i en fast förening
Och intet värde här bli obelönt.
I skrift och tal med ordets konst förtrogen,
Du har det format så till sköld som pil,
I grekisk tukt du gjorde tidigt mogen
Och flärdfritt fast och klar din vackra stil.
Till hvarje konst, om högt dess mål skall ställas,
Går än, som fordom, vägen öfver Hellas,
Och ljuset, som på bokens sidor föll,
När du som ung en nattlig vaka höll
Vid något tal af din Demosthenes,
Till statens höjder lyst dig sedan dess.

Mins du vår ungdom? Kan de ljud du höra,
Som ofta, ofta dallra i mitt öra

Från Fyris' stad med silfverklockans ton?
Der var det godt att vara. Ingenstädes
Åt bräckta isars fall vårt öga glädes
Så som det gladdes förr vid Islandsbron;
Så blidt ej solen ler i morgonstunden
Som förr hon lyste öfver Odinslunden.
Ser du, som jag, i minnets stilla ljus
Ej stundom åter Johan Skyttes hus,
Der han sin boning egt och eger än,
Din gamle, ädle lärare och vän?
Mins du hans trädgård med den gamla linden,
Hvars sus oss smekte förr i aftonvinden?
Mins du det sångförbund, som fordom knöts,
Hvarur af döden mången blomma bröts?
Den skald oss lärde då det skönas regel,
Hvars ädla sång var sjelf det skönas spegel
Och, när Angelika den ljuft begret,
Gaf qvalet adel, smärtan helighet.
Han för de unge tydde idealen,
Men nordens Plato satt i lärosalen
Och talte, klar och djup, naiv och lärd,
Om eviga ideers ljusa verld.

I tidens brus ej släckes eller domnar
Gemensam hågkomst från vår lefnads vår.
Med dennas rätt dig hjertligt här välkomnar
En studievän från flydda ungdomsår.
Man har väl trott, att du i festens timma —
Så har jag tydt vårt ädla samfunds val —
Fast högt du stigit, skulle glad förnimma
Ljud af en stämma från din ungdoms dal.

Till Oscar Dickson

på hans silfverbröllopsfest d. 10 Mars 1882.

Det lösa vankelmodet kraften fräter,
Man skiftar mening allt som nycken vill,
För ögonblickets bifall man förgäter
Att vilja stort, och veta hvad man vill,
Men du står fast, och manligt är ditt sinne,
Som polens stjerna lyser klart derinne
Orubbligt ditt beslut,
Och hvad beslutadt blef du för i handling ut.

Om sången egnar dig i dag sin hyllning,
Den hyllar dock ej rikedomens magt
Och äflas ej att guldet ge förgyllning,
Men, oberörd af hvarje yttre prakt,
Den böjer för den storsinthet sin panna,
Som bjöd att guldet tjena må det sanna
Och lät det blifva så
En ljusets tempelskatt med Pallas' pregel på.

Flög Vega fram till faran och bedriften,
Du starka vingar det till flygten gaf,
Och häfden tecknar upp ditt namn i skriften
Om upptäcktsfärden kring det norra haf,
Ty, hållfast seg, du drog dig ej ur slaget,
Men gång på gång du stödde företaget,
Och c o e l u m v e r s u s stod
Ej i signetet blott, men i ditt ädla mod.

En lans af stål Minerva har till vapen,
En ring af gull du knöt om lansens skaft,
Och derför blef den förd af vetenskapen
Med bättre svigt och mera dristig kraft.
Men den, som tjenar ljuset på sin bana,
Han hör till »mensklighetens adelsfana»,
Och blott bekräftad blef
Förtjenstens rätt, när Sverige gaf dig frälsebref.

Hvad var Venezias, hvad Firenzes ära?
Att handeln kände stora ändamål
Och visste villigt sina skatter bära
Åt vettet fram i konstens offerskål,
Att en patricisk rad af rika ätter
Bjöd upp till täfling mejslar och paletter
Och lät en ädel stil
Slå ut i bild, i färg, i dôm och campanil.

I norden sparsamt växer konstens blomma,
Men vetenskapen ädel äring gaf.
När begges vänner stå med händer tomma,
De se mot staden vid det vestra haf:
Förhoppningen är van att der ej stranda,
Der lefver fri en högsint samfundsanda
Till styrka ständigt väckt
Af dig, patricier, främst och af din ädla slägt.

Men ej blott forskarns glob din vördnad gällde,
De kristnes kors du satte högre än,
Du kände djupt barmhertighetens välde
Och mecenaten blef de armes vän.
Det blef dig kärt att lindra mången möda,
Att tårar stilla och de trötte stöda,
Och så blef »Dicksons hamn»
På hjertats kartor ock ett kändt och prisadt namn.

En huslig lycka himlen dig beskärde,
Och mera ljuft till sist är ingenting;
Du känner glad, att alla skatters värde
Besegras lätt af blott en vigselring,
Du ser med blicken skymd af glädjetårar
Den brud, som dagen såg i Greklands vårar
Och hvilkens hulda hand
I hem och sköldemärke röda rosor band.

Hell dig och henne! Hell på hedersdagen!
Hur snabbt, hur snabbt ett fjerndels sekel gick!
En qvart det var, på jätteuret slagen,
Och kärlek fyllde hvarje ögonblick.
När nu en dallring hörs af slaget tona,
Tag mot i sång förtjenstens eklöfskrona!
Min ringa dikt är tolk,
När hon dig räcker den, af känslor hos ett folk.

ANDLIGA SÅNGER

I.

(FRÅN BETLEHEM TILL GOLGATA.)

Aning och förbidan.

Om Honom seklen gömde
En helig anings skatt,
Kaldéens vise drömde
Om Honom mången natt.
När lägrad lugnt på marken
Kamelahjorden låg,
Från tjället patriarken
Mot stjernefästet såg
Och sporde månens lampa,
Som sken på palmens träd:
»När skall på ormen trampa
Omsider qvinnans säd?»

I villors töcken skådad,
Han glänste hög och mild,
Hans bild var förebådad
I mången annans bild.
Med Mitras dag han tänder
Och mörkrets magt förgör,
Vid gamla Nilens stränder
Han med Osiris dör.
Det höga Islands skalder
Ha skymta sett hans drag
Vid norrskensljus i Balder,
Som ondskan drap en dag.

Förd i Elevsis' lunder
Af helig mystagog,
Som templets högsta under
Den högst invigde såg
En syn, som mildt försonar,
En syn af hopp och tröst,
Ett gudabarn, som tronar
Invid en moders bröst,
Och koren hördes ljuda:
»Prometevs hjelp har fått,
En gud sitt lif vill bjuda
Som offer för hans brott.»

Der Keltisk ekskog sprider
Sin skugga tätt och tryggt,
Ett altar fans. Druider
I fordomtid det byggt.
I qvällsolsdagrar röda
Det glödde som af blod,
»Åt jungfrun, som skall föda»,
På stenen ristadt stod.
På knä Merlin sig lade
Väl der bland darrgrässtrån
I måneljus och sade:
O fräls mig, jungfruns son!

Med barmen tärd af lågor
Sjöng David längtansfull
Hans lof vid Kidrons vågor
Och rörde harpans gull,
Der sågo grå profeter
I helig andesyn
Guds rikes hemligheter
På röda aftonskyn:
En vidja, som sig höjde
Med magt ur Jesse rot,
Ett lam, som halsen böjde
I döden utan knot.

Men fästets skyar jaga
Mer snabbt, mer vildt hvarann,
Och menskohjertats saga
Nu äskar att bli sann,
I vånda jorden qvider
Och höljd i sorgedok:
Hvem hjelper den, som lider,
Hvem bryter romarns ok,
När skall min konung nalkas
Ur rymder fjerran från,
När skall min trånad svalkas,
När kommer jungfruns son?

Ur verldens alla fogar
En gränslös suck sig rör,
Det är som brus i skogar,
Som hafvets böljekör,
Sibyllan Honom väntar,
Och siarn Honom ser,
Ur seklens portar gläntar
En här af andar ner,
Från lefvande och döda
Det går, som åskans dån,
Ett rop af vedermöda:
»När kommer jungfruns son?»

Bebådelsen.

I undangömda dalar,
Der fridens blomma gror,
En andestämma talar
Till den, som ödmjukt tror,
Ett snöhvitt jungfrusinne
Vet mer, än forskarn vet,
Och bär i djupet inne
Guds rikes hemlighet.

När himlens nåd gör möte
Med jordens skönsta hopp,
En jungfrus fromma sköte
Bär evighetens knopp.
När himlen vill befria
Den jord, som länge led,
Till dig, till dig, Maria,
Guds engel stiger ned.

Hans lätta vinge blänker
Mer ren än luftens snö,
En liljestängel sänker
Han öfver jordens mö.
Som vårvind stämman sväfvar,
Han tolkar himlens råd
För dig, som saligt bäfvar:
»Var helsad, full af nåd!»

Ur fjerran helgedomar
Det ringer som till bön,
I jungfruns hjerta blommar
En blomma underskön.
Ej tviflen öfvervinna
Det bröst, der Gud vill bo:
»Si Herrans tjenarinna»,
Du hviskar, full af tro.

Till Edens ängder svingar
Å nyo Gabriel,
Ditt hjerta återklingar
Ännu hans ljufva »hell!»
På pannan, som du höjer
Mot himlen ljus och ren,
Ännu förklaradt dröjer
Hans liljas återsken.

Vi skynda väl, säg, vi ila väl med?
Med herdarne må vi oss gläda!
Vi hasta till krubban, böja oss ned
För barnet, det milda, det späda.
O saliga timma,
Då ljuset går opp
Ur villande dimma
För bäfvande hopp!
I verlden vårt lif var så sorgetungt;
Du, heliga barn, gör det ljust och lugnt.

Sikars brunn.

Tynger lifvets middagshetta, brinner het af törst
din mun,
Kom med mig idag till Sikar, följ mig hän till Jakobs
brunn!
Mellan Ebal och Garizim är en ort, som är mig kär,
Och den Mästare, vi älska, sitter än vid källan der.

Många brunnar ha vi frestat, ej de usla brunnar blott,
Der en sinlig lycka bjöd oss svalka, som så fort förgått,
Der bedrägligt flöde blänkte genomskinligt som kristall,
Men på läppen snart sig bytte i ett bittert ångersvall.

Nej, vi andra brunnar älskat, vi ha druckit diktens våg
Druckit af den kalla källa, som bland tankens alper låg.
Ej vi tadla, hvad de gåfvo, sällan sveko de sin vän,
Men fast djupt de oss hugsvalat, o, vår ande törstar än.

Fins ej vatten, som kan stilla denna trånad, som ej
släcks,
Fins ej dryck, som evigt lugnar denna törst, som åter-
väcks?
O, jag vet, hos Dig allena källan är till evigt lif,
Mästare vid Sikars höjder, af din rena våg oss gif!

Djupt ur dolda andeverldens innandömen fram den går,
Denna rena visdomsåder. Verlden ej dess kraft förstår,
Men ett barnsligt eller krossadt hjerta finner der sin
frid,
Finner der den dryck, som ensam släcker törst till
evig tid.

Lodrätt faller solens stråle, luften mättad är af qvalm,
Men jag vet en vänlig källa, skuggad af en ensam
palm:
Mellan Ebal och Garizim är en ort, som är mig kär,
Och den Mästare vi älska sitter än vid brunnen der.

Saligheter.

Salig den, som känna lärde
Djupt en andlig fattigdom,
Känner sig på eget värde
Blottad, ödelagd och tom!
Arma bröst, du blir ej sviket,
Skatter Gud dig gifva vill!
Arma hjerta, himmelriket,
Himmelriket hör dig till!

Salig den, som är bedröfvad
Och af Mästarns törnen får,
Ängslad, luttrad, sjufaldt pröfvad,
I sitt inre djupa sår!
Sorgsna bröst! I mörka dalar
Går det sanna lifvets stig!
Sorgsna hjerta, Han hugsvalar,
Evigt Han hugsvalar dig!

Salig den, hvars milda sinne
Tålamodets gåfva har,
Som för skymfen ej har minne,
Men det ljufva gömmer qvar!
Blomsterskara, ofta vorden
Sköljd af stolta vågors svall,
Gläd dig, stilla skara: jorden,
Jorden du besitta skall!

Salig den, som trånad bränner
Till det högsta själen vet,
Den, som törst och hunger känner
Efter Guds rättfärdighet!
Själ, hvars törst ej verlden släcker,
Själ, som hungrar, fatta mod!
Vid sitt bord Han än dig räcker
Sin lekamen och sitt blod!

Salig den, hvars händer bruka
Lindra qval och hela sår,
Den, som söker upp de sjuka
Och till fångens häkte går!
Du, som icke räknar stegen,
När du lindrar likars ve,
Gläd dig: du är Herrans egen,
Dig barmhertighet skall ske!

Salig den, som stängt sin vilja
Så mot svek som mot begär
Och som vill, lik dalens lilja,
Blomma silfverhvit och skär!
Kyska ande, som bevarar
Obesmittadt ren din skrud,
Sulamit, din vän förklarar:
Du en gång skall skåda Gud!

Salig den, som vårdar friden
Midt bland strider och förtret,
Sändande den vilda tiden
Ljuft en flägt af evighet!
Du, som i det korta lifvet
Till förlåtelsen är snar,
Ej till trätorna och kifvet:
Gud sitt barn dig kallat har!

Salig den, som spotskt försmädas
För det evigt rätta här,
Skoningslöst förföljs och hädas,
För att Mästarn han har kär.
Fröjdas, själ! Vår Guds profeter
Ledo för Hans namns försvar,
Saligheters saligheter,
Himlen i ditt kors du har!

I Simons hus.

Grep dig omotståndlig trånad,
Qvinna, grep dig heligt qval,
När du, viss att bli förhånad,
Gick till Fariséens sal,
Och i bäfvan och i bot
Der sjönk ned vid Mästarns fot?

Var så svekfullt jordens nöje,
Himlens lockningsmagt så stor,
Att ej ens du skyr det löje,
Som på Simons läppar bor,
Men i gästers krets blott ser
En, en enda, och ej mer?

Ångsla dig de lefnadsvårar
Du i yra lefvat nyss,
När hans fötter du i tårar
Rör med ödmjukhetens kyss
Och de gjutna tårars spår
Torkar med ditt hufvudhår?

Anar du, att Han förlossar,
Arma barn, när du till slut
Alabasterflaskan krossar
Och dess nardus tömmer ut
Och i balsamdofter bär
Fram din hela själs begär?

O, hvem tolkar väl det under
När ur ånger födes hopp,
När i ödelagda lunder
Fridens lilja blommar opp,
När ett fläckadt hjerta får
Åter bud om ljus och vår?

Flägt ur glömda barndomsdalar,
Sus, som kom från Lifvets trä,
Brutna sång, som ömt hugsvalar,
Lärd en gång på modersknä —
Hvadan åter dessa ljud
Om odödlighet och Gud?

Då kan intet mer oss hämma,
Flärden ej, om ryktet mån,
Ej den falska blygselns stämma,
Ej den kalla verldens hån:
Det må gå hur helst det vill,
Mästarn vill man höra till.

Kalla verld, du får ej undra!
Mera rörs den gäldenär,
Som »var skyldig flere hundra»,
Än den föga skyldig är,
När en magt, oändligt huld,
Korsar öfver all hans skuld,

Kärlek, kärlek sina vingar
Af förlåtelsen har fått,
Och förlåtelsen betingar
Idel kärlek, kärlek blott.
Så är andeverldens lag:
Lär dess hemlighet i dag!

Krossad barm är ej förskjuten,
Hopp i sorgens tårar ler,
Alabastern, sönderbruten,
Ljufva balsamoffret ger,
Och mer ljufligt offer än
Ger en bruten själ sin vän.

Matta veken ej han släcker,
Tempelljus han gör deraf;
Brutna rö't han icke bräcker,
Han det gör till pilgrimsstaf
Synderskan i bön och bot
Blir ett barn invid hans fot.

Vid fjerde väkten.

Natt är och mörker. Stormen vräker den vilda sjö.
Skall då i kalla vågor hoppet för evigt dö?
Lärjungaskaran fåfängt styr »till den andra strand».
Röster ur dimman stiga: »dårar, det fins ej land!»

Vädret är mot dem ständigt. Fast de ha rott med magt,
Knappast en famn af vägen än de tillryggalagt.
»Dårar», igen det skallar, »trotset gör döf och blind,
Styren, som vädret bjuder, följen med tidens vind!»

Tacklet i blåsten hviner. Jullen som kastad boll
Faller och åter studsar upp utan återhåll.
Yttersta mörkret kommit. Märken ej duga mer,
Eller, om än de finnas, ögat ej mer dem ser.

Stormens basuner ropa vidt öfver vågors slätt,
Dånande, afgrundsdofva: »styrkan har ensam rätt».
Gälla cymbaler svara: »lifvets minut är kort,
Kom att i nöjets hvirflar glömma dess jemmer bort!»

Men vid fjerde väkten sprider
Öfver hafvet sig ett sken,
Mästarn öfver vågen skrider
Fram i majestät allen.
Dämpad domnar böljans dyning,
Dimman remnar i hans spår,
Och en hög, en himmelsk gryning
Fram ur österns portar går.

Lilla skara! Se, han stiger
I din båt ur vågen opp,
Fruktan skingras, suckan tiger,
Hjertat fylls af nytändt hopp.
Helga stund! På vreda vatten,
Som dem bådat död och graf,
Synes Han, som förr i natten
Gick på Galiléens haf.

Säg oss, o Herre, säg oss! Lider det snart ej dit?
Syns ej en glimt i natten, ljusnande, skimmerhvit?
Rörs ej en flik på hafvet redan af Mästarns drägt?
Närmas den stora stunden, tidernas fjerde väkt?

Den gode herden.

Den legde herden flyr med skammen,
När ulfven närmas Herrans hjord,
Den gode herden vallar lammen,
Och lammen lyssna till Hans ord,
Han värnar dem mot ulfvens tand,
Han för dem kring på betesland
Och vatten ger ur spegeldammen.

På gröna ängar flyta åren
För Herrans hjord i stilla frid,
Han är vår ledare om våren,
Vår bonings vakt i vintertid,
Den gode herden allt oss gaf,
Vår räddning var Hans herdestaf
Och sist Han gaf sitt lif för fåren.

Han känner oss, o helga lycka!
Vi känna Honom. Ingen magt
Skall oss ur herdens armar rycka,
Så har Hans Fader Honom sagt.
Man säger, att vår äng är trång,
Man dåra vill med lockningssång,
Men herdens röst mer ljuf vi tycka.

Om, skrämdt af åskans skräll, som larmar,
Ett får ur hjorden villas bort,
Han bär på trogna herdearmar
Det vilsna åter innan kort
Och nämner det med ljufva namn.
O herdehjerta, herdefamn,
Du dig i evighet förbarmar!

Väl är en vida splittrad skara
I dag den helga kristenhet,
Väl hotas Herrans hjord af fara,
Och snart till afton lider det;
Men sist blir åter dager ljus,
En herde och ett fårahus
Det då skall evigt, evigt vara.

Barnen.

Förakten ej de små! — Han lade
På dem, välsignande, sin hand,
Han stälde fram ett barn och sade:
Den främste i min Faders land,
Den ypperste, som fins derinne,
Är den, som eger barnasinne.

För dem i fjerran ligger verlden,
Men himlen närbelägen än:
De ha så föga sett på färden,
Att de ej hunnit glömma den,
Och barnaläppars ljufva löjen
Blott spegla Edens ljusa nöjen.

I deras sammanknäppta händer
Har himlen lagt en väldig magt,
Till deras läger himlen sänder
En underbar, en vingad vakt,
Och barnets blida öga spårar
Långt mer än vårt af himlens vårar.

Vår blick, som spejar kring förveten,
Är ofta nog på glädje tom,
Hos dem har omedvetenheten
En skär, en inre rikedom,
Hvars skatt vi söka och ej finna,
Men böra, klarnad, återvinna.

På dessa liljors blad och stänglar
Än morgondaggens droppar le,
Och ständigt, ständigt barnens englar
I himlen Fadrens anlet se,
Då våra måste ned från ljuset
Att rädda, rädda oss ur gruset.

Förargen ej de små! — Det vore
Dig bättre, att till hafvets grund
Du med en sten om halsen fore
Än att det heliga förbund,
Som barn och englar sammanknyter,
Du med ditt hån, ditt tvifvel bryter.

Så skona detta späda öra
För hvarje spotskt och sudladt skämt!
Du vet ej, du, att barnen höra
Ett inre orgelspel allt jemt,
Musik från fjerran syskonandar:
Ve, att deri du missljud blandar!

O fläcken ej den hvita vingen,
Hvars glans dock ofta blir så kort!
Vår Faders vilja är, att ingen
Af dessa små skall tappas bort:
Han vill en gång dem alla ställa
I helig skrud kring Lifvets källa.

Förakten ej de små! — Den rene,
Marias son, dem tog i famn
Och sade: »ingen dem förmene!»
Den famnen än är deras hamn,
Det bo, dit dessa dufvor ila,
Det skjul, der späda lammen hvila.

O, led dem dit, o led dem trägen
Dithän, der deras herde är,
Så att en gång de hitta vägen,
När du ej mer på jorden är
Och mången falska stigar visar,
Dem dagens ätt som sanna prisar!

När Zions kung, af fålen buren,
Drog till Jerusalem en gång,
Brast ut från hvita tempelmuren
I »Hosianna» barnens sång.
Man bjöd dem tiga, ville banna,
De sjöngo dock sitt Hosianna.

Så skall en gång, när alla floren
Försvinna, som ha dolt vårt hem,
En barnasång ur högre koren
I Herrans Guds Jerusalem
Från tempelmuren mot oss klinga
Och åt pilgrimen välkomst bringa.

Då får ock jag på Edens ängar
Bli barn bland barn och le med dem
Och prisa dig på harposträngar,
Jerusalem, Jerusalem!
Då flyr hvart moln från skaldens panna,
Jag sjunger evigt Hosianna.

Palm och törne.

Kom Han vid jubelpsalmers
Ljud till den helga stad,
Breddes på vägen palmers
Grenar och gröna blad,
Hördes ändå vid bäcken
Susning ur törnehäcken:
»Palmen skall snart försvinna,
Törnet skall vinna.»

Lidandets stund var slagen,
Våldet sitt offer fann,
Kommen var Långfredagen,
Törnet sin seger vann.
Grydde så påsk i ljusning,
Hördes så palmers susning:
»Törnenas tid försvunnit,
Palmen har vunnit.»

Törne och palm du eger,
Själ, till din prydnad här.
Törnet har här sin seger,
Palmen förgänglig är.
Dock, när den påsken bräcker,
Hvilken de döda väcker,
Segrar, liksom tillförne,
Palm öfver törne.

De ovisa jungfrur

eller

Härmande vrångbilder.

Ett anskri hörs vid midnattsklockans ljud:
»En himmelsk brudgum kommer till sin brud!»
Då såg jag brudens helga tärnor fem,
De följde herskarn till den trognas hem.

I deras lampor kärleks olja rann,
En femfaldt härlig glans i natten brann.

Jag dessa helga tärnors systrar såg
Vid porten stå med sorg och harm i håg.
En mägtig fägring egde de också,
Men fingo ej i bröllopssalen gå,

Från deras lampor ingen glans flöt ut,
Der var den ljufva kärleks olja slut.

Den förstas namn var Rätt. Oblidkligt sträng,
Hon stått på vakt blott vid den rikes äng.
Det tyngsta straff, som lagens bokstaf bjöd,
Fick brott i nöd, ej brott i öfverflöd.

Den andra Pligtens namn och gissel bar,
Men kalkad grift den kyska barmen var.
Af verk och gerning stolt och sträng i dom,
På ödmjuk fromhet jungfruns själ var tom.

Den tredjes höga namn var andlig Tro,
Hon härjat unga känslors dufvobo,
Hon jorden dränkt i blod, hon timrat ok
Och burit krona under klosterdok.

Den fjerde höljd i Vishets mantel gick
Och bar förakt i stoiskt kylig blick.
Allt ömt, som känslan, djerft, som tanken sagt,
Hon i sitt ispalats på sträckbänk lagt.

Den femte bar det namn jag älskat mest,
Hon nämndes Dikt och smyckad var till fest.
Till formen skön, i färgers prakt hon log,
Men intet hjerta under silket slog.

Från deras lampor ingen glans flög ut,
Der var den ljufva kärleks olja slut.

»Låt upp, låt upp!» — Men dörrn ej flög på glänt.
En stämma ljöd: »jag eder aldrig känt.»

Den heliga veckan.

Örtagårdsblommor.

O låt mig gå i pilgrimskläder
Den väg med Dig, som Du beträder,
Min helga tröst, min hjertanskär!
Palmsöndag grytt; o gif mig palmen
Och låt mig sjunga hyllningspsalmen
För Dig, som Zions konung är!
Du nalkas, ljuf som ljusets stråle,
Du nalkas mild på åsnans fåle,
Och barnasång dig tager mot.
Jag kommer ödmjuk, kommer trägen
Och böjer knä för dig på vägen
Och sänker palmen för din fot.

Det Måndag är. Hvad moln, som stanna,
O Herre, på din helga panna!
Jag bäfvar, när på mig Du ser.
Är jag det fikonträd, Du menar,
Som snart skall stå med torra grenar
Och ingen frukt får bära mer?
Bar jag bedräglig grönska bara,
Men qvistar ödsligt ofruktbara,
Och gaf jag tomma löften blott?
O, skall jag vissna, förr'n det qvällas,
Och skall till straff jag tidigt fällas
Och tistlar växa, der jag stått?

Nej, Du med tistelns syn blott varnar,
Du ger mig nåd, din panna klarnar,
Jag får, när Tisdag, skum och grå,
I rymden gryr, Dig följa åter,
När vid Jerusalem Du gråter,
Som snart, ack snart skall öde stå.
O, att dess barn Du samla finge
Som foglar under moderns vinge!
Men nej: ditt folk på Dig ej tror.
O Herre, när i dag Du talar,
Du för min själ till mörka dalar,
Der ångrens bittra malört gror.

Askonsdag upp ur molnen stiger,
Bethaniens hydda stum den viger
Till fridens sista bönkapell.
Ej fogelsånger här sig höja,
Men tystnad väfver mild sin slöja
Kring Martas och Marias tjäll,
I djupa skuggors hägn Du hvilar,
Jag hör ett sus af tårepilar,
En himmelsk vallmo skådar jag.
O vallmo, du, som qvalen söfver,
Din lindring väl mitt bröst behöfver,
Det anar storm och åskors slag.

Den helga Torsdag huld Du bjuder
Mig bröd och vin. Din stämma ljuder:
»Det min lekamen är, mitt blod.»
Jag ser din kamp i qvällens timma,
Ser svärd och bloss i dunklet glimma
Och krossadt dina trognas mod.
Ett himmelskt vinträd ser jag blomma;
O, må jag der med dina fromma
En gren få bli i fröjd och ve!
Jag ser, hur fuchsieblomman skjuter
Ur droppen, som din blodsvett gjuter
I dimomhöljdt Getsemane.

Långfredags morgon upp är gången;
Ur himlens högkor susar sången,
Af englar sjungen: o Guds lam!
Med tunga steg till Dig jag skrider,
Som ock för mina synder lider,
Jag sjunker ned vid korsets stam,
Jag ser Guds son i törnekrona
All verldens skuld och min försona
Och seklens hopp bli fyldt till slut,
Jag känner djupt, hur i mitt hjerta
»Passionens ros», ett barn af smärta,
Sin djupblå blomma vecklar ut.

På Lördags morgon pilgrimsstafven
Jag fäller ned vid stilla grafven
För att hos Honom hålla vård,
Som gått att hvilokammarn freda
Och hägn om sömnens läger breda
Och helga dödens örtagård.
För grafvens port en sten man välte
Åt Dig, min bleke segerhjelte,
Som gästar svarta skuggors hus.
Der fälla mina stilla tankar
I dag det tysta hoppets ankar
Vid mörka sorgcypressers sus.

Det Söndag är. Hvad jubel klingar,
Hvad engla röst, hvad brus af vingar!
Är grafven tom, som nyss var Hans?
Förgäfves man dess port förseglar,
Min hjelte bryter mörksens reglar
Och står förklarad upp i glans.
Förr'n morgonrodnad börjar glöda,
Han är uppstånden från de döda,
Med segerfanan fram Han går,
Och i min själ, som sabbat firar,
Nu påskens gyllne lilja spirar;
Dess stängsel susar: »det är vår!»

Magdalena.

Det är dagens gryningstimma,
Örtagårdens blommor glimma,
Darrande för daggens tårar;
Sus i oljoträden far.
Lutad vid hans graf, allena
Sitter sorgsen Magdalena,
För det qval, som barmen sårar,
Jorden ingen lindring har.
Hvi gråter du qvinna? Så englarne sade.
Jag vet ej, hon svarar, hvar Mästarn de lade.

Hvem är han, som syns i dimman?
Kommer re'n i gryningstimman
Blomstermästarn hit att njuta
Unga rosors morgondoft?
»O, hvart bar du», så hon säger,
»Herren, till hvad hviloläger?
O, hvar är han? Jag vill sluta
I min famn hans trötta stoft.»
Han talar. O röst, som kan hjertan befria!
Den stämman hon känner. Den ljudar: »Maria!»

Genom lunden far en rysning,
Sol går upp. I röd belysning,
Som kring berg och dal sig breder,
Flamma örtagårdens trän,
Och en qvinnosjäl, som rädes,
Klarnar upp i frid och glädes,
Och Maria sjunker neder
Och vill famna Herrens knän.
Ej mägtar hon tala, af lycka hon bäfvar,
»Rabbuni» blott sakta på läpparne sväfvar.

»Kom ej vid mig», hörs han svara,
»Till min Fader skall jag fara,
Till mitt rikes dolda under,
Till min Gud och eder Gud.»
Han försvann. Som eko bringar
Åter tonen, som förklingar,
Som ett brus ur fjerran lunder
Höres än Hans stämmas ljud,
»Maria, Maria» i rymden det tonar
Med röst, som ett lidande hjerta försonar.

Själ! Om du, en salig timma,
Vill, som hon, en gång förnimma
Denna stämma, som hugsvalar
Och försonar evigt dig —
Vet: från lättsint yras löjen,
Vet, från flärdens tomma nöjen
Skall du gå i skumma dalar
Luttringens och qvalets stig,
Från Magdalas by, från Genesarets bölja
Till k o r s och till g r a f skall du Mästaren följa.

"Frid vare eder!"

Bleknadt och kallt var lifvet,
Sedan de Honom miste,
Skeppet var väderdrifvet,
Vandrarn sin väg ej visste,
Mördad är herden vorden,
Ensam och skygg är hjorden:
Efter den store döde
Verlden är öde.

Qvällen står mörk i dalen,
Himlen ur skyar gråter,
Samman i nattvardssalen
Sitta de elfva åter.
Stilla vid aftonstunden
Susar i brödrarunden
Djupt genom hvarje sinne
Mästarens minne.

Dörren är lyckt, ty fara
Hotar ännu hans vänner,
Hotar den stilla skara,
Hvilken hans namn bekänner.
Gryende hopp, som bäfvar,
Dock genom rummet sväfvar —
Simon ett budskap bådat:
Herren han skådat.

Sorg, som all fröjd förnekar,
»Allt var en villa» säger;
Klentro, som ängsligt tvekar,
Bidande öfverväger.
Då, medan sorlet tiger,
Fram han i kretsen stiger,
Famnen åt alla breder:
»Frid vare eder!»

Heliga aftontimma!
Tiden din bild ej skymmer.
Kom att förklarad glimma
Under vår själs bekymmer!
Mästare, träd, som förr en
Gång, genom lyckta dörren!
Tala, som förr, jag beder:
»Frid vare eder!»

Tvekan de bäste plågar,
Tviflet vårt sinne lycker,
Thomas ej hoppas vågar,
Klentron sig vishet tycker.
Kom genom lyckta hjertan,
Bringa den frid i smärtan,
Hvilken ej verlden gifver,
Men som förblifver!

Kom att Dig uppenbara
Nu, när de ting, som stunda,
Ofta en vilsen skara
Tvekande tycks begrunda
Säg, när vi oss förvilla:
Salige de, som stilla
Tro, i en tid af våda,
Fast de ej skåda!

Den, som vinner.

Den, som vinner, vill Han gifva
Äta af det dolda manna,
Han ett himmelskt namn vill skrifva
På den saliggjordes panna.
Den, som genom jordens öden
Varit trofast intill döden,
Skall, der Salems harpor tona,
Evigt bära Lifsens krona.

Ho är den för Herran träder
Vid den stora morgonväkten
I de hvita bröllopskläder,
I den skimmerljusa drägten?
Det är den, som korset tagit,
Den, som sina kläder tvagit
Med det helga blod, i hvilket
Blir beredt det rätta silket.

Den der vinner skall få blicka
Evigt in i fridens rike,
Skall för intet der få dricka
Lifvets vatten utan like.
Ingen natt skall vara mera,
Sol och måne ej regera:
Ljuset, som det templet hyser,
Blott från Gud och Lammet lyser.

Sälle de, som sorgedoken
Bytt mot kronor ut och palmer,
Hvilkas namn Han skref i boken
Och som sjunga segerpsalmer!
Slut är tvifvel, slut är fara,
Ingen död skall mera vara,
Hvad vi mist skall återvinnas,
Der ej tid skall längre finnas.

Den der vinner skall Han kalla
Till den nattvard Han bereder.
Ett Jerusalem skall falla
Strålande ur skyar neder,
Der vid Herrans helgedomar
Lifvets trä för evigt blommar.
Intet törne mera sårar,
Herren torkar alla tårar.

»Si, jag kommer!» — Gif mig skruden,
Red mig, Herre, till Ditt möte!
Anden säger »kom!» och bruden
Ilar till sin brudgums sköte.
»Si, jag kommer!» — Åren lida,
Sekel efter sekel skrida.
Bli de flere, bli de färre,
Bruden väntar. Kom, o Herre!

ANDLIGA SÅNGER

II.

Herrens gårdar.

Dav. 84 psalm.

Huru ljuflig är din boning,
Herre, Herre Zebaoth,
Der min ande får försoning
Och min djupa nöd får bot!

Ej må verldens lust förvilla
Den, som hört ditt maningsbud:
Efter Dina gårdar stilla
Trängtar all min själ, o Gud!

Der har hjertat funnit fäste,
Funnit vid Ditt altar ro,
Sparfven der har fått ett näste,
Vilsna svalan der fått bo.

Salig, salig den, hvars sinne
Der ur stormar funnit hamn,
Salig den, som får derinne
Evigt prisa, Gud, Ditt namn!

Här så många, många dyrka
Endast verlden eller sig;
Salig den, som all sin styrka,
Eger, o min Gud, i Dig!

Salig den, hvars håg allena
Till de helga vägar står
Och det eviga, det rena
Djupt, uppriktigt eftertrår!

Han ur tåredalen kallar
Många klara källor opp,
Medan arlaregnet svallar
Dit med nåd och nyfödt hopp.

Han har tvagit sina kläder
I det blod, som rening ger,
Och från kraft till kraft han träder
Tills han Zions boning ser.

En föryngring, frisk som våren,
Gör att ej hans väg käns tung
Och i sena lefnadsåren
Han i Dig, o Gud, är ung.

Herre, hör hvad anden beder,
Var min sol i vinterköld,
Se till mig i kärlek neder,
Herre, Du min hjelp och sköld!

Den, som Du, o Herre, vårdar,
Han är städs i godt förvar,
Och en dag i Dina gårdar
Bättre är än tusen dar.

Jag vill heldre dörren vakta
I Ditt hus som ringa vakt
Än att flärden eftertrakta
I bespottarns sal af prakt.

Ty min Gud mig rikligt gifver
Mer än jordens glans och gull,
Han min sol och sköld förblifver
För den ende Sonens skull.

Salig den, som all sin styrka
Har i Dig på lifvets stig,
Salig den, som Dig får dyrka
Och förtrösta får på Dig!

Herren är min herde.

Dav. 23 psalm.

Herren är min herde,
Mig skall intet fattas,
Fast den skatt jag vunnit
Lågt af verlden skattas.

Han mig hvila låter
På de ängar gröna,
Bland de friska blommor,
Under palmer sköna.

När af törst jag smäktar
I den mörka natten,
För han mig ur ångest
Till de lugna vatten.

När om rätta stigen
Jag är mest förlägen,
Han mig vederqvicker
Och mig visar vägen.

Skulle än jag vandra
Genom mörka dalar,
Intet ondt jag fruktar,
Du mitt bröst hugsvalar.

Gud, din staf en tuktan,
Tröst och ledning är mig,
Och mitt hjerta känner:
Herre, Du är när mig.

Midt bland ovänsskaror
Du ett bord mig reder,
För ditt altar, Herre,
Får jag falla neder.

Djupt fördolda håfvor
Der min själ beskäras,
Jag af Din lekamen
Och Ditt blod får näras.

Du mitt trötta hufvud,
När det frid behöfver,
Smörjer med Din olja,
Bägarn flödar öfver.

Idel nåd Du ger mig
Alla lifvets dagar,
Ej mitt hjerta rädes,
Ej min tunga klagar.

Sist jag får, när målet
Vinkar vandringsstigen,
Gud, i Dina gårdar
Bo evinnerligen.

Sorg.

Dav. 102 psalm.

Slaget, som de slagna gräsen,
Är af bitter sorg mitt väsen,
Och det bröd jag glömmer tära,
Som mig gafs att kroppen nära.

Jag är djupt omhvärfd af töcknen,
Är en pelikan i öknen,
Är en uggla på ruiner
Der i natten stormen hviner.

Glädjen, att jag fins, förgäter,
Aska är den spis jag äter,
Jämmer hvarje suck jag andas
Och min dryck med tårar blandas.

Jag, som gräs när solen bränner,
Allt mitt inre vissna känner,
Som ett moln mig vinden jagar,
Skugga äro mina dagar.

Men Din tron, o Gud, du stälde
Skyhögt öfver tidens välde.
Ätter födas och försvinna,
Dig kan ingen vexling hinna.

Se till Zion, till det arma!
Herre, Dig i nåd förbarma,
Hör de fångnes rop ur häktet,
Hjelp det djupt beklämda slägtet!

Ryck ej sorgens son, som klagar,
Bort i sina halfva dagar,
Mina fäders Gud, förlossa
Detta bröst, som qvalen krossa!

Du har grundat jord och himmel,
Berg och haf och stjernevimmel,
Hvarje blomma lif Du gifver;
De förgås, men Du förblifver.

Alla mejas bort som säden,
De föråldras såsom kläden.
Som en mantel färgen mister,
Kraft och ungdomslif dem brister.

Ej förgängelsen dem sparar,
Du allena evigt varar.
Se till Zion, till det arma,
Herre, Dig i nåd förbarma!

Dopet.

I lifvets bok, o Fader, skrif
Det barn vi här Dig lemna,
En himmelsk borgarrätt det gif,
Ditt barn det värdes nämna!
Det låt, af nådens sol beglänst,
Få växa till Ditt rikes tjenst,
Det bär på Dina armar,
O Du, som Dig förbarmar!

I lifvets första morgonstund
Du vill till Dig det draga,
Du tager upp i Ditt förbund
Det späda, arma, svaga.
En oljoqvist, som spirat fram
Af jordiskt frö, af Adams stam,
I dina örtagårdar
Du ympar in och vårdar.

O Jesu Krist, som sagt: »Till mig
Låt barnen komma», hägna
Och led på korsets smala stig
Det barn, vi här Dig egna!
Det låt med Dig stå upp i kraft
Och smaka nya lifvets saft,
Se'n det i dopets flöden
Begrafts med Dig i döden!

Din oskulds silke, Jesu mild,
Åt barnet gif till prydnad,
Blif Du dess ljufva förebild
I hörsamhet och lydnad!
Gif fröjd och sorg som helst Du vill,
Blott ständigt Dig det hörer till,
Ditt stora namn bekänner
Med Dina sanna vänner!

O Helge Ande, du som än
Utöfver vattnet svåfvar,
Dess själ bestänk och rena den,
Gif tro, som aldrig bäfvar,
Osäglig frid och helsa gif
Åt barnets dolda andelif
Och skänk det rot och styrka
I en ej synlig kyrka!

Det kommer mången, mången stund
Af ångest, nöd och fara:
Vid detta heliga förbund
Dess hjerta då bevara!
O trösteande, kom med tröst
Till ett beklämdt och pröfvadt bröst!
Gif mod och kraft i striden
Och midt i oron friden!

Du heliga Treenighet,
Som här i dopet skänker
Hvad dödlig röst ej tolka vet
Och mer än tanke tänker!
O öfverskygga barnets håg
Och två i dopets rena våg
Till lifvets kamp ett sinne
Som vårdar Edens minne!

Tag staf och rensel!

Tag staf och rensel, redo var,
Din vandring ej förgät,
Var reseklädd, till uppbrott snar,
Och påskalammet ät,
Och prisa Herrens starka hand,
Som för oss ur Egypti land!

O Du, som dog på korsets stam,
Men stått ur grafven opp,
För oss utgifna påskalam,
Vårt hjertas enda hopp,
Af Dig vi lösts ur syndens band,
Du frälst oss ur Egypti land!

Så återvänd ej dit, o själ,
Din vandring ej förgät,
Var reseklädd och rustad väl
Och påskalammet ät,
Och vandra genom öknens sand
Allt längre från Egypti land!

En gäst och främling blott du är,
Med staf och rensel gå!
Och när din vandring slutats här,
Du löftets land skall nå,
För evigt frälst af Herrans hand
Från träldom i Egypti land!

Hvad säger man om Honom?

Luc. IX. 18–20.

Hvem säger folket Honom vara?
Hvad tänker väl de lärdes skara?

Som förr, Elias än Han heter
Och än Johannes, än Han är
En af de väldige profeter,
En vis, som lider och som lär,
En menska, ädel mer än andra,
Hvars svärmeri man knappt bör klandra
Ithy att svärmarn, sällsamt nog,
Med mod för sina läror dog.

Så sägs det än. Men förr'n du dömer,
Till kojan gå, der nöden bor,
Till uslingen, som verlden glömmer,
Till någon blek, förgråten mor,
Gå till den sjukes hårda läger,
Till publikan och sköka gå
Och gå till dödens bädd också
Och spörj en gång hvad der man säger!

Och man skall svara derifrån:
Han Christus är, Guds ende Son.

I Egypten.

På en palmbastbädd i skjulet de om natten sofvit
tryggt,
Nu från fäste qvaft och mulet dagen såg på deras
flykt.

Mannen hade staf i handen, hon ett barn på armen bar,
Och de gingo genom sanden, hvilken Nilen genomskar.

Gula kalkstensklippor sköto upp mot himmel tung
som bly,
Solens strålar genombröto ej den qvalmuppfylda sky.

Lotusblommans blåa öga ur papyrussäfven log,
Genom rymden i det höga, skriande, en häger drog.

Plötsligt kommo under vägen till en helgedom de fram,
Ljuft i palmers skygd belägen vid en stilla spegeldam.

Sparfhöksbilderna på muren talade i stumma ljud
Om förnyarn af naturen, Horus, solens unge Gud.

Qvinnan stannade med sonen. Mannen stod mot staf-
ven böjd,
Vid den skefva stenpylonen, prydd med master på
sin höjd.

Ibisfogeln gick vid brädden utaf vattnet, silfverhvit,
På den gula sandjordsbädden låg en sfinx af ljus granit.

Och den låg der som en gåta, som en outtydd mystèr,
Menskoätter le och gråta, obeveklig sfinxen är.

Här ett ögonblick man hvilar. Sakta susar vattnets
lopp.
För en stund på sfinxen lyfte qvinnan späde sonen
opp.

Vänligt stödd af modershanden, med ett stilla lugn
han log,
Men en ljusning öfver sanden, ljusning öfver rymden
drog.

Var det soln, som i det höga genom molnen bröt sin led,
Eller barnets djupa öga, som en sådan dager spred?

Gåtostränga sfinx, som hvilar, sällsam och betydnings-
full!
På ditt qvinnoanlet ilar nu en gloria af gull.

Han, som verlden skall befria och ge menskoöden lag,
Följd af Josef och Maria, sitter på din länd i dag.

På din lejonrygg är buren Han, som löser din mystèr,
Nyomdanarn af naturen, Horus — nej, än mer han är.

Nattvard.

Kom i den hvita drägten,
Flicka, till altarranden,
Luta ditt hufvud ned!
Här åt de vilsna slägten
Skänker den store anden
Styrka och fred.

Korset med törnekrona
Glimmar i dagrar ljusa,
Svepes i gullstoftflor.
Psalmer från orgeln tona,
Fylla med ljud, som brusa,
Gångar och chor.

Englarne templet freda,
Helgonen hålla vården
Här om de trognes fjät.
Mildt genom fönstren breda
Lindar från kyrkogården
Skuggornas nät.

Flicka, du skygga dufva!
Se, genom skeppet sväfvar
Himmelska ljusets flod!
Stunden har grytt, den ljufva;
Tag, du, som saligt bäfvar,
Frälsarens blod!

Detta är sommarvinden
Midt i bekymrens vinter,
Sjuklingens helsosaft,
Källan för trötta hinden,
Stödet, när foten slinter,
Svaghetens kraft.

Skeppet, det väderdrifna,
Här har den säkra hamnen,
Oron sin enda ro,
Barnet, det öfvergifna,
Älskande modersfamnen,
Fogeln sitt bo.

Här är en sol i töcknen,
Seger i hårda striden,
Borg, som keruber byggt.
Här är en brunn i öknen,
Här är ett evigt; — tiden
Stannar sin flygt.

Ej att med ens förnötas
Väcktes din känsla, flicka,
Här för en kort minut.
Jorden och himlen mötas,
Frid har din själ fått dricka,
Frid utan slut.

Himmelska andars kedja
Fyller i nattvardsstunden
Landtliga kyrkan här;
Englar med dig tillbedja
Rundt omkring altarrunden
Kalkens mystèr.

Snart du i lifvet träder,
Löjen det ger och tårar,
Fröjder och osällhet.
Glöm ej, när rosen gläder,
Glöm ej, när törnet sårar,
Källan, du vet!

Trogen bland dolda öden,
Göm i den vida verlden
Honom, hvars kraft du känt!
Då skall Han ge i döden
Reskost för långa färden,
Sitt sakrament!

Törnen.

1.

Sorgen, som sitt nät af fibrer väfver
In i alla fibrer af din själ,
Kan till slut ett törne bli som qväfver
Jordisk lycka och ett himmelskt väl.

Sjukligt smekt, den bildar sist ett galler,
Gjordt af taggar, kring din andes hopp.
Ordet sjelft till sist bland törnen faller
Och får ingen kraft att skjuta opp.

2.

Ej så sjelfviskt qvalets magt skall stänga
Menskohjertat från dess högsta mål.
Låt din blick igenom hindren tränga,
Törnet då skall bli en ljuf symbol!

Smek ej smärtan! — Sök ej bortförklara
Heller lättsint hennes stränga bud!
Är hon verklig, icke diktad bara,
O var viss, hon komma kan från Gud.

3.

Det ett törne fins, som bittert sårar,
Men som lifvet dock ej qväfva vill.
Det är heligt, fast det kostar tårar,
Och det hör den högsta glädjen till.

Törnet helgar. Törnet blef en ära,
Högsta ära, som på jorden fanns.
Sky ej du, att tyst dess taggar bära,
Tänk på Mästarns tunga törnekrans!

4.

Anden kämpar, men han öfvervinner,
Offerveden lagts på helig mark,
Hjertat brinner, men det ej förbrinner
Och i eld blir malmen mera stark.

Törnebusken se! Den ej förtäres
Fast den flammar i en eld så stor.
Den af flamman ej föröds, men näres,
Och i flamman Herrens engel bor.

Jag sökte så länge.

Jag sökte så länge för hjertat en tröst,
En hvila för tärande tankar,
En ört för att läka mitt sårade bröst,
En hamn, der jag kunde slå ankar.
Jag sökte så länge, jag söker ej mer:
O Jesu, min hamn!
Din öppnade famn
Evinnerlig frid åt den längtande ger.

Jag sökte i tanke, jag sökte i sång,
Och ofta jag fann hvad jag sökte,
Men snart blef ånyo mig stugan för trång
Och ständigt min trånad sig ökte,
Tills ändligt åt andens odödlighetshopp
En källa så ren
I aftonens sken
För sökande pilgrim vid korset rann opp.

Den djupaste längtan i menniskobarm
Kan stoftet till hvila ej söfva,
Man söker den döfva med visor och larm,
Men sist den sig låter ej döfva,
Den tär med sin oro vår innersta märg,
Tills bäfvande sist
Man går med sin brist
Till Honom, som blödde på Golgata berg.

Det spirar en ört i Bethaniens dal,
En ört vid Genesarets vågor,
Den läker mitt sår och den löser mitt qval
Och stillar de frätande plågor,
Den smakte så bitter i förstone väl,
Jag tog den emot
I ånger och bot,
Nu smakar den ljuf för min frälsade själ.

Jag eger Dig, Herre, då eger jag allt.
Hvad skulle jag söka i verlden?
Dess njutning är gift och dess glitter är kallt,
Förrädisk den smekande flärden;
Jag sökte den fordom, jag söker ej mer,
Man tappar sig sjelf
I nöjenas elf,
Man finner sig sjelf, när åt Dig man sig ger.

Nu älskar jag mer, än jag älskat förut,
De blommande, jordiska stränder,
Ett skimmer nu breder deröfver sig ut
Från högre, lycksaliga länder,
Det hvilar en helg öfver äng, öfver dal,
Och blomman står skön
I doftande bön,
I skogarne brusar högtidlig koral.

Men allt hvad jag ser är en skugga ändå
Mot fröjd som mig bidar i hoppet,
O Jesu, behåll och bevara mig så
Att ej jag må stanna i loppet
Men sträcka mig efter hvad frammantill är
Och komma en gång
Vid englarnes sång
Till hemmet, der evigt Du blifver mig när!

I qvällen.

Mörka skuggor hölja jorden
Och i qväll förbytes dag;
Så för stoftets barn är vorden
Vanskligbetens säkra lag:
Strida — hvila, lida — somna,
Kämpa — tröttas, sträfva — domna!
Upp och ned gå urets lod:
Dvala, vaka, ebb och flod.

Under månens bleka skifva
Så blef lifvets lott fördelt,
Så skall allt härnere blifva:
Allting halft och intet helt.
Jordens rymd är blott portiken
Till de underbara riken,
Der hvad här var sprängdt i sär
Enadt och fulländadt är.

Men från allt hvad här är styckadt
Till ett evigt höjs min blick.
Se, med ljusa stjernor smyckadt
Hvalfvet strålar, prick vid prick!
Ett oändligt stjernevimmel
Pryder nattens sköna himmel,
Och från vintergatan ser
Ett system af verldar ner.

Ej att jag ett evigt kallar
Denna rikedom af ljus!
Nej, när domsbasunen skallar,
Äfven den är stoft och grus,
Nej, men nattens himmel manar
För min syn hvad högst jag anar,
Manar, hög och allvarsam,
Andarnes församling fram.

Fästets stjernor skimmerklara
Mana för min inre syn
Den försonta andeskara
Hvilken vistas ofvan skyn,
En för oss ej synlig kyrka
Som sin Gud får evigt dyrka,
Luttrad, frälsad, fri och skär:
Detta, själ, ett evigt är!

Dessa frälsta väsen skina,
Stjernor likt, i helig skrud,
Herren kallar dem för sina,
De få evigt lofva Gud.
Högt benådade, de vandra
Från en klarhet till den andra,
Ingen stoftets dvala mer
Tynger dessa andar ner.

Dit från jordens förgårdsnejder,
Från dess nöjen, från dess sorg
Ser jag upp ur stundens fejder
Mot min Faders ljusa borg.
Till ett rike ofvan griften
Jag från jordens jemna skiften,
Dvala, vaka, ebb och flod
Blickar upp med tålamod.

Stilla rike, öfverskygga
Med din andefrid vårt tjäll!
Stilla skara, låt oss trygga
Hvila i ditt hägn i qväll!
Må vi komma, stilla rike,
Slutligt till din verld af ljus
Och få stråla, stjernor like,
I vår Faders lugna hus!

MINNESBILDER.

Johan Henrik Kellgren.

Vid den park, som vigts åt milda magter
Af den svenske Arthurs hand en gång,
Creutz och Gyllenborg som tvillingvakter
Enta stå, fast skild var deras sång,
Och derinne, i de gröna lunder
O hvad skimmerrika dagrar le!
Oxenstjerna firar Dagens Stunder,
Leopold berättar om Eglé,
Och i regnbågsskyn af Fredmans saga
Diktens fjäril »vingad syns på Haga.»

Och den genius, hvilken parken vårdar —
Fanns en själ mer fri, mer skiftningsrik?
Än en gäst i diktens rosengårdar,
Än bland kulors regn i Viborgs vik!
Karuselln han ordnar, som bataljen,
Blommor plockar han vid kraterns rand,
Tar på blodig våg Svensksundsmedaljen,
Tar ett täflingspris ur smakens hand,
Vid Valkiala han lagern hemtar
Och i nöjets krets med Elis skämtar.

O min kung! Hvad domar än må dömas
Om din lefnads glans och flärd en gång,
Ej af skalden kan ditt lof förglömmas,
Du, som vårdade den svenska sång!
Full af åskmoln var den vilda tiden,
Se, på Seinens strand hvad blodig syn!
Men en glädjefest i gull och siden
Höll du djerft inunder svarta skyn.
Midt i qvalmet fick man vårluft andas,
Se, med blixtar fröjdraketer blandas!

Hvem är han i dina skalders skara,
Som så skälmsk och dock så manlig tycks?
I hans koger göms en dödlig fara,
Och när bågen späns och senan trycks,
Ljudet hviner genom land och rike,
Dåren flyr ur lagerlundens famn,
Hämnarn ler ett löje utan like,
Kellgren är den fruktansvärdes namn,
Det är han, som hägnar konstens nejder,
Obevekligt sträng i vettets fejder.

Som orakelsvar hans skarpa domar
Öfver vitterhetens rike gå,
Vid de nios nya helgedomar
Håller vård en nordisk Boileau.
Om hans regler stundom tyckas snäfva,
Vet, att nyväckt diktning kräfver tukt,
Vet, att råhet måste läras bäfva
För att röra vid hesperisk frukt,
Vet, att vidgad blef hans syn på tingen:
För hvart år mer fritt han höjde vingen.

O hur fin, hur gycklande hans stämma,
Klingar när han skämtar, när han ler!
Fel det vore ju att löjet hämma,
När, som han, »man mycket löjligt ser.»
Ljusets fiender, till skuggan dragen!
Ljusets vän är här med stråligt svärd,
Och de glada, lekande behagen
Följa hjelten på hans fria färd,
Segervagnen glimmar fram i dammet
Och från hjulen sprakar epigrammet.

Men när harmens blixtar börja blossa,
Hur förfärande det röda ljus!
Viggen går att skoningslöst förkrossa,
Fanatismen sjunker ned i grus,
Klo af örn får plötsligt näktergalen,
Juvenalisk skärpa sången tar,
När en narr, emedan han är galen,
Tror, förmäten, att han snille har,
Då står Pythiern fram med blick af lejon
Och han svänger straffets Gorgoneion.

Sjöng han i sin första diktnings stunder,
Var det mest en yppig kärleks lof,
Någon herdesång i nöjets lunder
Vid de trenne gråcers milda hof.
Böjlig, rik af ett förföriskt glitter
Var han qvick och yster som Voltaire,
Smekande med lätta toners qvitter,
Fladdrade hans visa kring Glicère,
Öm och kuttrande hans sång, den ljufva,
Spände sig för Venus' char som dufva.

Om, af tidehvarfvets villor fången,
Så han skattat åt en lekfull flärd,
Om han firade ibland i sången
Läckra nöjen ur den fina verld,
Mins, att rosendagern af behagen
Flöt dock jemt kring dessa bilders lek,
Mins, att adeln i de rena dragen
Sällan under lätta yran vek,
Mins, att sången bar af seklet spåren,
Framför allt, o mins de sista åren!

Mins de år, då han, af nöjen gäckad,
Åter lifvets höga allvar fann,
Fann, att högsta fröjd är obefläckad
Och sin barndoms Eden återvann!
Lika klar som förr hans stämma klingar,
Men mer ren, mer känslofull och skär,
Och melodiskt ljuf, han frigjord svingar
Upp från jordens svikande begär:
Himlens dagrar dragen genomskina,
Sedan Timon sett en gång Christina.

Enkla herdetjäll vid insjövågor,
Djupa skuggor i den stilla skog,
Dit, att svalka hjertats eld och lågor,
Som en sårad fogel hän han drog!
I ert hägn, i furulundens gömma,
Mätt af allt det pris, som blef hans del,
Fick han oskuldsfulla drömmar drömma,
Nya toner fick hans strängaspel.
Hör de smältande, de ömma slagen:
Nya Skapelsen står fram i dagen!

Aldrig, aldrig dessa ljud förklinga:
Till hvart hjerta, kyldt af ålderns is,
Ljumma vindar än de återbringa
Från ett längst försvunnet paradis.
I den sången bor en vår bevarad,
Majluft susar der, oändligt mild,
Och naturen glänser upp förklarad,
Speglande för evigt Hilmas bild;
Aldrig, aldrig tiden skall försvaga
Dessa ursprungsljud ur hjertats saga!

Sköna lott, att, när, som han, man stridit
För sitt land, dess bildning och dess ljus,
Få, när dag till tidig afton lidit,
Höra helga anderösters sus!
Sköna lott, att inre syner skåda
Mera ljufva än man fordom sett
Och i solnedgången förebåda
Mer ännu än lifvets middag gett!
Sköna lott, att ständigt högre stiga,
Från det täcka till det innerliga!

O det låg i detta ystra väsen
Mycket mer än dagen genast fann.
Under nöjets blomster, under gräsen
Porlande en stilla källa rann;
Först mot qvällen flöt den upp i dagen,
Flöt på ängen fram i aftonsken,
Och af källans rena glans betagen
Stod en gång invid dess brädd Franzén:
När förbi dess bölja molnet seglar,
»Menskans anlete» deri sig speglar.

Sång öfver Esaias Tegnér.

Uppläst på Svenska Akademiens högtidsdag år 1882.

1.

Svea.

Det var gryning. Bleka stjernor syntes än i morgontimman,
Rundt om vattendragen bredde, bäfvande, sin slöja dimman,
All naturen stod i väntan, nordiskt sträng och allvarsam,
Några stångjernslass från Rämen körde öfver vägen fram.

Mannen vid den ena foran gaf åt hästen slaka tömmar,
Skred vid kärrans sida stilla och försänkt i ljusa
drömmar,
Och när solen gick ur töcknen, klarnande allt mer
och mer,
Log han sjelf ett soligt löje. Och den mannen var
Tegnér.

Armod var hans rike andes fadersarf och barnaöde,
Men hans hjerta sökte tidigt hugnad hos de store döde,
Lyssnande på harpotoners ljud från Ossians vålnads-
verld
Eller svingande vid Troja hjelmbusksmyckad Hek-
tors svärd.

Nu från Lund på gästning kom han än till Verm-
lands skog och branter.
För en tid professorn lemnat sina kära folianter,
Gläds att dela folkets mödor, gläds att lefva bergs-
lagslif,
Och i dag med några vänner kör han jern till tids-
fördrif.

Och de vandra hela dagen, uppför höjder, genom
dalar,
Höra forsens larm och bruset djupt ur skogens pelar-
salar,
Skåda aftonrodnan glöda mellan mörka granars träd,
Medan tätt, ur fjerran smedjor, hamrar dåna öfver städ.

Qvällen kommer, norrskensflammor öfver himlarym-
den jaga
Och högtidlig står naturen som en djup, oändlig saga,
Månen öfver skogen blickar med en dager hvit och
kall,
Och från stångjernslassen klingar smidda stängernas
metall.

Men hos skalden rörs af tankar nu en ny, oändlig
kedja,
Denna dag ett sångarsinne flammat som en vapensmedja,
Och en själ, som länge bidat, fann i dag sitt sökta
mål,
Smältan formats har på härden till en dikt af jern
och stål.

Ty i dag bland djerfva klyftor, under sus af höga
furen
Föds en sång, som heter Svea, föds i nordiska naturen,
Dristig såsom den och enkel, hög som den och allvarsam,
Och i dag i Svenska dikten blomma nya vårar fram.

Sångens barn fick faddergåfvor, vardt af vänner ej
förgätet,
Forsen gaf sin friska klarhet, norrskenshimlen majestätet,
Allvar gaf den djupa skogen, sagofärg den mörka tjärn,
Vermland gaf sin rika skönhet, Rämen gaf sitt bästa
jern.

Till den sången ej linnéan lemnat dofter från sin
tufva,
Ty det väldiga, det starka trifves der och ej det
ljufva,
Vallsång ej, men kämpaqväde, den af hjeltelynne är,
Och violen ej, men furen sprider ut sin ånga der.

Fosterlandet stått i väntan. Denna dagens morgon-
timma
Bröt sig diktens sol sin bana genom länge lägrad
dimma,
Och förr'n qvällen var till ända, forna formers välde
flytt:
Si, det gamla är förgånget, allt skall varda ungt och
nytt!

Stolt alexandrinen skrider, men ej mer i hofmanskläder,
Kommer ej med ambravindar, men i blåst och nor-
danväder,
Tills att sist den genombrytes, likt den smak, hvars
barn den var,
Och i nya, djerfva rytmer sången brusar underbar.

Och vår höga hjeltemoder, som af sår sig mattad kände
Och med skölden söndersplittrad nyss ur striden åter-
vände,
Tyckte af en ynglings lyra stillas en omätlig sorg
Och af sångens trolldom muras nu ett andligt Svea-
borg.

2.

Diktens sommar. Frithiofs saga.

Hvad stort skall danas ej i luften hänger
Förutan samband med hvad fordom var,
Nej, djupa rötter det i jorden tränger
Och saft och märg från tusen punkter drar,
Och många skilda källor flyta samman
I denna flod, som ej är andra lik,
Och skilda lågor smälta hop i flamman
Af denna dikt på ljus och klarhet rik.
En verld af toner bäfvar i hans lyra,
Men af dem alla ljuda klarast fyra.

Behagfullt fin och skälmsk den ena klingar
Och var ett arf ur Gustafs sångarkrets,
Der skämtet hade gadd ej blott, men vingar,
Och epigrammet blomsterlindad spets,
Der ock den vise lånte flärdens hållning
För att ej trumpen synas eller tvär,
Och sången, barn af vår naturs förtrollning,
I qvickhetsskola sattes hos Voltaire,
Men gömde qvar ändå, fast skolad mycket,
Det djupa, ömma, fosterländska tycket.

Den andra tonen kom ur Brages harpa
Och ljöd om bragd och bragdens segerpris,
Om sköldars dån, om spjut och klingor skarpa,
Och om din fägring, höga Vanadis!
Den tonen manar fram kring hjeltars kummel
I vinternatten stjernbeströdd och kall
De höga nornors ting, valkyriors tummel
Och Vigrids slätt och gudaverldens fall.
A nyo läslig vardt en forntids runa,
När fram i seklets morgon steg Iduna.

Men underbar den tredje tonen kallar
En här af bundna andar ur sitt tvång,
Ett inre känslohaf, som rörs och svallar
Och fick sin tolk till slut i Byrons sång,
En romantik, men ej i dimmor sluten,
Ej dunklets grubbeltyngda poesi,
Men trotsigt djerf, af blixtars glans begjuten,
Titaniskt stark och äfventyrligt fri,
Ett lejon, ristande den unga manen,
En storm, som dristig sopar oceanen.

Men stormen stillas, allt dess hot går under,
När fjerde tonen öfver strängen far.
Den trollar fram Olympias lagerlunder,
Kastalias källa, Delphis gudasvar,
En dikt, som tidehvarfvens mönster blifver,
En konst af fägring full och full af mått,
»En skog af gudastoder och oliver»,
Ett Joniskt haf i purpurfärg och blått,
Ett menskligt skönhetslif, af ljus förklaradt
Och hos Homer, hos Sofokles bevaradt.

Så enades de skilda vattendragen
I denna strida, fosterländska elf,
Som, silfverskummig, trädde fram i dagen
Med eget flöde och förblef sig sjelf,
Oändligt klar, men mycket djup tillika —
O, sällan klarhet enas vill med djup! —
Omkring dess stränder grönska lundar rika
Och malmuppfylda klippor stå på stup.
Kristalliskt ren, den utför hällen forsar
Och i sitt lopp hvar klok beräkning korsar.

Det var hans dikts, hans lefnads sommarstunder,
Han Elden sjöng — »Allfaders spegel brann» —,
Sjöng Asatiden, som i blod gick under,
Och Carl den unge, lyckans öfverman;
Han sjöng om resan till den norra polen,
Om nordens stjernbelysta vinternatt;
Pindariskt stor, han qvad en sång om Solen,
Som tusen verldar till vasaller satt,
Hans nyårssång mot vantron spände bågen,
Och full af visdom ljudar Epilogen.

Så ljuf som vestans sus vid blomsterstranden,
Idyllen nalkas i den unga vår
Och böjer, kristnad, knä vid altarranden,
Ett stilla nattvardsbarn med gyllne hår.
Men nyckfullt skön, med drag romantiskt fria,
Romansen går, i blått och kyller klädd,
Och diktar kärlekssången om Maria,
Som satt vid sårade drabantens bädd,
Och sist, att Sverige, att en verld betaga,
Steg färdig fram, fulländad, Frithiofs saga.

Det var ej blott det strålande, det klara —
En nordisk vinterdag med sol på snön —
Ej hjeltelynnets lek med död och fara —
Ett vikingsskepp, som dansar öfver sjön —
Det var ej blott den konst, som sammansmälte
Den gråa forntids med en nutids drag
Och gaf en mensklig bild åt sagans hjelte
Och Ingeborg ett evigt ungt behag —
Det var ej detta blott, som grep vårt sinne,
Nej, i hans dikt bor något högre inne.

Det är en kraft, som luttras förr'n den vinner,
Om hvilken skalden skref sin skönsta sång,
En själ i storm, som sist försoning vinner
Och renad går ur lifvets berserksgång.
Hur högt sig hjeltevredens böljor torna,
Försakelsen dock jemnar upprörd våg,
Och han, som svärdet rigtat mot sin Norna,
Förliks med Nornan i sin egen håg,
Han bygger åter Balders boning färdig
Och är först nu sitt hjertas drottning värdig.

O ursprungsljud, som för vårt öra spela
Hvad koren sjöng i Hellas' sorgespel:
Den kraft, som lös sig rifvit från det hela,
Skall föras åter dit, att sjelf bli hel!
Om rof och holmgång talar Björn förgäfves,
Förgäfves kolsvart fogel sjunger svek,
Af högre känslor hjeltehjertat häfves,
Som ej för faran, men för pligten vek
Och vet, att kärlek rätt till allt ej lemnar,
Och vet en inre lag, som skulden hämnar.

Och Ingeborg! Fast djupa qvalen trycka,
Fast ej »på rosor» smärtans offer står,
Kung Beles dotter »stjäl ej lifvets lycka»,
Ur »ödets skeppsbrott» äran räddad går.
Knappt fins en dikt, som har en högre mening,
Knappt någon bild mer sträng och skön jag vet:
För själens lycka kräfves själens rening
Och pröfning heter lifvets hemlighet,
Mot höge gudar äro menskor svaga,
Och Frithiofs saga är vårt slägtes saga.

I nordens qvinnor, hvita liljor viren
Kring denna bild af höghet och behag!
I nordens qvinnor, varmt och tacksamt firen
Den store sångarns sköna minnesdag!
Om rättens altar man till marken fäller
Och hånar undergifvenhetens sorg,
Om hjertats bud mot pligtens bud man ställer,
Till er vi vädja och till Ingeborg.
Er sak den höge skalden fört som ingen:
I nordens qvinnor, hvita liljor bringen!

Den sången vida flög. Ellida plöjde
Ett verldshafs böljor, stark var jublets ton;
Olympiskt hög, till bifall hjessan böjde
Den åldrige på Weimars sångartron.
Men nästan oberörd af glans och rykte
Och ystert sorglös Frithiofssångarn stod;
Ej sångens pris, dess fröjd en vinst han tyckte,
Ej dagens lof, men hjertats ljusa mod,
Och nya bilder fantasien födde,
Den store slösarn perlor kring sig strödde.

En qvickhet, sprittande och född med stunden,
Sin lek nu lekte, ursprungsfrisk och glad;
Den kom som plötslig glimt på kornblå sunden,
Som solens glitter öfver björkars blad,
Men djupt och rikt förblef hans inre väsen,
En skatt låg gömd i skimmerpräktigt skrin.
Ack, invid Alpens fötter grönska gräsen
Och drufvan glöder med sitt muntra vin,
Men snöig topp den lyfter högt ur skogen
Och eger morgonrodnan till förtrogen.

Och idel segersälla toner klinga
I denna rymd, der knappt ett strömoln far,
De ljuda: »skaldens sorger äro inga
Och sångens himmel strålar evigt klar»,
En ung Apollo diktens lyra strängar,
Förklarad verklighet hans dikt oss ger,
I solig fägring bada fält och ängar,
Blott fröjd och styrka, hvart vårt öga ser!
Hvar blomma ler af daggens diamanter,
Han stod på höjden af sin lefnads branter.

3.

Höst.

Han stod på höjden af sin lefnads branter,
Och hemlig sorg steg upp från Stygens strand
Med verldsförakt och leda som drabanter
Och rörde bröst och tinning med sin hand.
Den stolta Alpen, drufvokrönt vid randen,
En krater bar, der eld-demonen bor,
Som, länge fjettrad, börjar skaka banden,
Af qval förtärs den rike sångaranden
Än i sin smärta älskansvärd och stor.

Ack, ofta skaldens rika hjerta känner
Hvar storm, som färden öfver folken styr,
Hvar tidens ångest djupt hans sinne bränner,
Han är dess tolk och ofta dess martyr.
Och ej blott tidens tusen bilder famla
Inför hans spanande, hans häpna syn,
Den bottenlösa evighetens gamla
Och helga frågor i hans själ sig samla,
Och full af trånad ser han då mot skyn.

Väl väfver menskans fria vilja väfven
Af lifvets skick, af hvarje handlings gång,
Men röjs ej der Nödvändigheten äfven?
Der frihet finnes, finnes der det tvång?
Och ständigt kämpa Tro och Tanke striden,
Skall ingen, ingen mellan dem slå bro?
Min korta lefnadsdag är snart förliden,
Och jemt jag söker, aldrig finner friden,
Och tro jag ville, men jag kan ej tro.

Den grymma lag jag bär i mina lemmar
Bekämpar ständigt lagen i min håg.
Skall ingen lösa stoftets hårda remmar?
Jag längtar flykta öfver dödens våg.
Jag blott med såll, som Danaiden, öser,
Jag, likt Promethevs, slits af plågans gam.
O lifvets Sfinx, jag ej din gåta löser,
Och under hemligt leende du klöser
Min barm till blods med lyftad lejonram.

Hur enahanda årets tider skrida!
På vintern vår, på sommar följer höst,
En lott är gifven, den att ständigt lida,
Oändlig längtan i ett ändligt bröst!
»All lifskraft dog i mitt förfrusna sinne»,
Det mod försvann, som gjort mig glad och fri,
Mitt inre stelnar, glädjen är ett minne,
Och intet hjerta har jag mer härinne,
»En urna blott med lifvets aska i».

Och fosterlandet, all min fröjd, min ära,
Hvad larm, hvad käbbel der mitt öra når!
»Man splittra vill, upplösa, sönderskära», — —
»Det usla frodar sig, det härliga förgår».
Så klagar skalden, harmens ådra sväller
I själ, som hösten isar med sin köld.
För honom hopens gunst så föga gäller,
Och vid Carl Johans tron han stolt sig ställer
Och värnar äran med sin fria sköld.

Hvad sorgsna ljud, som smälta menskohjertan,
Nu klinga stundom bland de gula trän!
»Hur trolös glädjen, huru trofast smärtan!» --
Hur »liknöjdt ögat ser mot grafven hän!» —
Hör, hvad han hviskar i en moders öra,
Hvars dotter skördats re'n i vårens stund:
»Hon dog som ung. Hvad bättre kan man göra?»
Vårt öga skyms af bitter gråt, vi höra
En suck, en snyftning ur ett hjertas grund.

Hvad var det då, som väckte dessa plågor?
Hvad plötslig frost på gyllne fälten steg?
Var tyst och stilla! Hejda dina frågor
Och mins att sångarn smärtans rot förteg
Men vill du ana gåtan af hans öde,
Ett ädelt hjertas vemodsdjupa sorg,
Så läs den ljufva sången om »Den döde»
Och se, att ren och hög, hur bröstet blöde,
Är han, som fordom sjöng om Ingeborg!

Det fins ett qval, som ingen kan förråda,
En sorg, som jemt sin täta slöja bär
Och som »Orion», ingen mer, får skåda.
Den i sitt väsen skär och helig är.
Hvad mer, om något vågadt »infall» ilar
Från en af smärtans darrning vidrörd mund?
Hvad mer, om sjelfsvåld rigtar löjets pilar?
Kanhända så den oro, som ej hvilar,
Vill skalden söfva för en flygtig stund.

Men diktens mö var än sin gunstling trogen
Och kom ibland med djup, osäglig tröst,
Den ädla konstens guldfrukt hänger mogen
I park, hvars kronor susa re'n om höst.
Med härlig sång, med toner visdomsrika
Han lagerns krans åt Oehlenschläger gaf,
Men talte veka, sorgsna ord tillika
Om »hoppets öar», hvilka ständigt vika
Och ankra först invid en stilla graf.

Det femtiåra minnets stund var slagen,
Vår ädla högtids ärofulla stund;
Då kom hans sång att återlifva dragen
Af konung Gustafs sköna sångförbund,
Hvar bild står fram i evighetens dager,
I Parisk marmor återgifs hvar min,
Hvar stor förtjenst får här sin friska lager,
Och i vårt samfund strålar evigt fager
Den qväll, då dikten lästes af Wallin.

En skönhetsverld, å nyo hitbesvuren,
Sig sänker, lätt och frisk, ur Elysén,
Hvart enda drag är hemtadt ur naturen
Och glänser dock i ett förklaradt sken.
Se, detta stämplar konstens störste söner —
Han sjelf det skref i dikten till en vän —
Att i en jordisk bild man himlen röner
Och att »odödligheten pannan kröner»,
Om också »foten rör vid stoftet än».

Från festens stund knappt fyra år förrunno
Till dess att smärtan sångarns själ betvang
Och öfver tröskeln ångstens furier hunno,
Och denna ljusa stjerna söndersprang.
I skaldens bröst en verld sig sammantränger,
Ett jetteträd i jordisk urnas mått,
Det spirar upp, af blommor fullt det hänger,
Den grekiskt sköna urnan sist det spränger —
Så var Tegnérs och så var Tassos lott!

Dock — ej i mörker slöt hans rika sagas,
Hans hjeltelefnads väldiga bedrift!
Hans ande klarnar, det i rymden dagas,
Och frid, ej qval skall stå vid skaldens grift.
Men förr'n sitt ödes sista bud han fyller,
En vänlig bild hans inre öga ser,
Ett stilla ljus hans lefnads qväll förgyller,
En ädel dikt, en perla bland idyller
Han i sin Kronbrud än åt Sverge ger.

Kring bröllopslaget går den fylda kannan,
En karolin det drifna locket bär,
Och bispen kysser nyvigd brud på pannan —
För Vexiöbispen sådant lofligt är.
Ett kärnfullt odalfolk, som idogt sträfvar,
I dag till munter fest sig samlat har,
Kring ättehögen bröllopsdansen sväfvar,
Och när på insjön qvällens månsken bäfvar
Igenom hjertat Kellgrens minne far,

Och Vexiös biskop, främst på brudkalaset,
Vid gamla ekens mossbelupna stam
Nu lyfter stolt det Gustavianska glaset
Och manar Kellgrens höga skugga fram.
Den tömda bägarn han i luften slänger,
På ekens gren den stannar då sin färd,
I kronans skymning dallrande den svänger: —
Så hyllar än, när aftonskuggan hänger
Kring skaldens rymd, han Gustafs sångarverld.

Det var hans sista verk. Nu stupar dagen,
Och tidens qval och tidens fröjder dö,
Och närmre, närmre tränga böljeslagen
Af evighetens underbara sjö.
Den sista natten sänks kring skaldens kammar,
Men se, hvad norrsken darra genom den!
Är han på nytt bland Rämens furustammar,
Och hägrar »Svea» i det ljus som flammar?
Har åldern flytt och är han ung igen?

Ja, han är ung igen. Af norrskensstrimmor
Han lyses hem till evig ungdoms strand;
Ej Svea hägrar genom dödens dimmor,
Men alla andars helga fosterland.
Den »trötte vandrarn» himlens stjernor kalla,
Och »tidens hittebarn» från skolans tvång
Får till sin Faders rika hjerta falla,
Till hafvets sköt får strida »Floden» svalla
Och skalden sjunga solens nya sång*.

* Jag skall helsa dig då
Med en skönare sång.
Tegnér.

4.

Under vandringen.

Nu skrider snart århundradet mot sitt slut
Och sparsamt hörs bland skuggorna fogelsången,
Snart seklets vesperklocka har klingat ut,
Vi vandra nu i dröjande solnedgången.

I qvällsolsglöd gå slägten och folk framåt
På skilda banor, allt som dem Herren stälde;
Så blef ett särskildt kall, blef en särskild stråt
Ock förelagd för barnen af Sveavälde.

Än döljes väl i rymder, dem ingen såg,
Det mål, som menskoslägtet för färden eger,
Men tåget tycks ett stolt Alexanderståg
Och tusen röster tala om bragd och seger.

»Vi tydt naturen, under ej finnas mer,
Hvart afstånd häfts, hvar hämmande skranka faller,
Hvar mägtig fördom djerfva vi brutit ner,
Och tingen, herrar förr, blifvit nu vasaller.

»Det gamla mörkret fästen och vallar har,
Men snabbt vi spränga murar, som våldet format,
På alla lifvets frågor vi vänta svar,
När vantrons gamla Babylon snart vi stormat».

Så ljuder sorlet än som det fordom ljöd,
Men stundom tyckes tåget i öknar stanna:
Det är som lede härarne brist på bröd
Och dock man beder ej om ett himmelskt manna.

Det brödet fins ej blott i det helga Ord,
Det fins i allt, som stammar från andeverlden,
I höge skalders diktning dess kraft är spord.
O Svea folk, det brödet tag med på färden!

Som Filips son tog med i ett gyllne skrin
Homeri dikt, hvart helst han än styrde gångarn,
Tag med, o folk, det heligas skald Wallin,
Tag Geijer med och väldige Frithiofssångarn!

När tåget hemtar rast vid en källas rand,
Låt barnen läsa sånger af evig adel,
Låt lille piltens knubbiga, späda hand
Försöka lyfta strålande Angurvadel!

Den förste skald, han läser, må bli Tegnér
Med sina klara, blänkande visdomssatser,
Ett gyllne mynt, som rost ej får fläcka ner,
En rikedom för kojor och praktpalatser!

För tidens söner — utom i templets hamn —
Sig röjer evigheten blott trenne gånger
Med helig glädjerysning: i brudens famn,
I dödens stilla stund — och i skaldens sånger.

Så tag den stores dikt som en reskost, folk,
Der under gulblå fanor din väg du skrider!
Han var ej blott din härliga forntids tolk,
Hans sång ett stöd kan bli i din framtids strider.

Låt sång från seklets morgon dig styrka ge
Ännu i seklets skymmande aftontimma,
Tills du en gång det eviga mål får se,
Som folkens vandring eger, förklaradt glimma!

I samlad skara stadigt på fädrens sed
Vi vilja fram mot kommande öden draga.
Vi taga svärd och bibel och lagbok med
Och främst bland sångens skapelser Frithiofs saga.

Vid tvåhundraårsfesten till Calderons minne.*

1.

Skalden och hans tid.

O skaldekonst, du ljufva,
Som, ömsom örn och näktergal och dufva,
På lätta vingar kretsar
Kring Tajos dal som Sevebergets spetsar!
Din milda magt är vorden
Som himlen fri och mera vid än jorden,
Du bor i norr som söder,
Der isen rår, der eldig drufva glöder.
Din flygt i dag bevinga!
När tvenne sekels tempelklockor ringa
Att hyllning sångarn bära
Hvars helga lyra var Castiliens ära,
Flyg ut, o fogel, flyg från Mälardalen
Till spanska, korsbekrönta katedralen!

* Belönt med guldmedaljen vid den af Spanska Akademien öppnade sångartäflingen.

Bland Burgos' berg, der silfverforsar fragga,
I blomsterdaln stod sångarfurstens vagga,
Han växte upp ur stolt hidalgoslägt.
Romanzon sjöng i första lefnadsvåren
För barnet der om Cid Campeadoren,
Men doft, från Burgos' dôm, ett miserere
Till gossen gungade med vindens flägt.

Det var ej längre fullt hvad förr det varit,
Det land, hvars vimplar öfver hafven farit
Till Montezumas hem på dristig färd.
Ej Lusitanien mer, ej Holland lyda
Det stridsbaner, som torn och lejon pryda,
Men två Sicilier än det svartsjukt hägnar
Och hälften än utaf den Nya verld.

Och märgfullt än, ett mörkögdt hjeltesläkte
I Spanien växte. Sina sköldar sträckte
Det till en mur kring altar och kring tron,
Med dystert nit man kättarn öfvervinner,
Autodafén ännu som fordom brinner;
Fanatisk, stolt, en vakt med dragna klingor
Beskyddar ära, konung, religion.

Och höge skalder, sångens hvardagsgäster,
Stå, äfven de, som krigare och prester
Med svärd i hand, tonsur å korpsvart hår.
Cervantes blöder på Lepantos bölja,
Och Lope, som Armadan förr sågs följa,
Af rörelse till altargolfvet dignar,
När från hans vigda läppar messan går.

Så, nittonårig, under Albas fanor
Flög Calderon framåt på bragdens banor,
På Flanderns fält han följde ärans bud.
Vid fjerde Filips hof med stolta dramer
Han kavaljerer eldade och damer,
Men bytte, andaktsfull, vid altarringen
San Jagoriddarns mot kaplanens skrud.

Det var en tid, då konsten, trånfullt sinlig
Och lika trånfullt mystisk, öfversvinlig,
I djupa underfulla färger brann.
Velasquez' bilder lifvet återgifva,
Men, svärmiskt skön, från månens halfva skifva
Murillos himlajungfru uppåt sväfvar,
Och dyster glöd det fanns hos Zurbaran.

En fantasi, som än var mörk som natten
Och än så ljuf som månsken öfver vatten
Och än som solnedgången varm och rik,
En magisk slöja bredde öfver tingen,
Och diktens Fenix höjde purpurvingen
Ur sjelfva kättarbålets hemska flamma,
Det var en tid af sällsamt skön hektik.

Mer fri än då var ofta menskoanden,
Mer ren såg blicken upp mot stjernelanden,
Men sällan egde dikten sådan färg,
Den var ett barn af andakt och af ära,
Och ur sofistisk, jernhård hederslära
Den sköt som aloën ur taggar spirar
Skarlakansröd ifrån Gibraltars berg.

Med folkets lif var sången fast förbunden
Och växte upp som det ur röda grunden
Af åtta sekels krig mot Morers ätt.
Förfinad väl hos Calderon den klingar,
Ty nu i hofvets sal dess välljud svingar,
Men likafullt den är sitt ursprung trogen
Och enar mörk passion med etikett.

Så blef hans sång af seklets diktning spetsen,
Så slöt han af den stolta sångarkretsen,
Ett tidehvarfs fulländning för sitt land.
Det gamla Spanien nästan låg på båren,
När han med sångens magt i sena åren
Det hyllas bjöd, som förr Don Pedro bjudit
Sitt rikes grander kyssa Ines' hand.

2.

Komedien. Capa y Espada.

Gif plats, hvad facklor glimma!
Don Filip nalkas. Det är aftontimma.
I svart, med stela later
På Buen Retiros smyckade teater
Af pager föregången
Tar kungen plats i logen på balkongen.
En dvärg på knä syns bida
I karmosinröd drägt vid Filips sida.
Det stolta hofvet bara
Och Calatravas ädla riddarskara,
Det franska sändebudet —
Ej mera folk är till i afton bjudet.
En hviskning ej hörs sväfva,
Men qvinnohjertan ljuft af längtan bäfva
Och qvinnoögon brinna,
Ty i hvar pjes af Calderon de finna
Förutom annat allt, som kan förnöja,
»En älskare, som döljs, en dam i slöja.» [1]

Ty kärlek glödde, brann i dessa stycken,
Dem fin beräkning byggt i kapp med nycken
Och der Madrid har biktat stundens lif,
Der känslojollret vid ett fönstergaller
Byts i duell, der älskarn sårad faller,
Och kärleksäfventyret, bland försåten
Och hämden, firar vådligt tidsfördrif.

Hvad varma, purpurröda färger färga
Hans komedi »i mantel och i värja»!
Ett ord — och dolken upp ur slidan far!
En svartsjuk aning blott — och den är redo
Till hämnarvärf, stiletten från Toledo!
En skymt af tro att makans heder svikit:
Förr'n qväll gått om, sitt lif hon slutat har.

Så retligt stolt, så djupt af fördom bunden,
Men villigt slösande sitt lif på stunden
Om blott hans ära synes trädd för när,
Går caballeron jemt med hand på svärdet;
Tag dig i akt! Ej blott på lek han bär det,
I komediens myrtenlabyrinter
På lur bak rosenhäcken Döden är.

Allt vecklar in sig i en trasslig härfva,
En sinnrik konst sig enar med det djerfva,
Meanderlik intrigen slingrar fram.
Hvar vägg har lönndörr, spejare har natten!
»Tag dig till vara du för stilla vatten»! [2]
Den lugna Clara spinner kärleksnätet
Just när som mest hon ter sig sedesam.

Tag dig i akt! »Man ej med kärlek skämtar». [3]
Man sticks af törnen, när man rosor hemtar!
Tag dig i akt: se Dorotheas lott! [4]
Hur trolöst lemnas hon att ensam darra
Af sorg och skräck i dal'n vid Alpujarra!
Och mins Mencía! Som en lilja bryts hon
För att infanten älskar henne blott. [5]

Hvad brokigt lif! Förklädning! Maskerader!
Förstulna möten, bref och serenader!
O hvad dueñor, som man lurar käckt!
Hvad plymer, svajande från breda hattar!
Hur Gracioso åt sitt upptåg skrattar!
Hur ljum är natten, Prados lunder susa
Och fraset höres af en qvinnas drägt...

Så slog hans komedi, ett barn af söder,
Sin blomma ut, som doftar och som blöder,
En purpurros, som smeks af kärlig vind
Och till hvars kalk en yr papilio kryssar
På skimmervingar, lysten efter kyssar —
En purpurros, som bär en jordisk kärleks
Och jordisk njutnings rodnad på sin kind.

1 Es comedia de Don Pedro
Calderon donde ha de aver
Por fuerza amante escondido
O rebozada muger.

Calderon.

2 Guardate del agua mansa.
3 No hay burlas con amor.
4 La Niña de Gomes Arias.
5 El medico de su honra.

3.

Phantasus.

Men sångarfantasien
Har andra rymder dock än komedien.
Mer yppig, mera fager
I drömmens verld den går med krans af lager,
Den går i klostergångar,
Der vesperklockans toner upp den fångar,
Den går till sagans féer
Och binder krans af vilda orchidéer,
Den lyss till hafvets brusning
Och eolstoners underbara susning,
Den tar besvärjarns spira,
Som andeverldens hvita liljor sira:
Då darra land och vatten
Och trolska röster klinga genom natten,
När bländhvit måne, darrande ur fjerran
Ser ned på snöhjelmsmyckade sierran.

En tropisk verld hans diktning är. Lianen
Sig slingrar der, der ryter lejonhanen,
Ur snåren ormen på sitt rof tar sats,
Men plötsligt smälter allt i tunga töcken,
En samumvind far fram i brännhet öcken,
Der dock i fjerran snart en hägring blänker
Med jättestora, skimrande palats.

En skog hans diktning är. I mörka träden,
Der gullfrukt glimmar, tona fogelqväden
Om hemlig fröjd, men ock om hemligt ve,
Sefiren susar om en hemlig önskan,
En utsigt plötsligt öppnas genom grönskan:
Ned till en dal, der kyrkogården hvilar,
Sig sänker mystisk en cypressallé.

Hans sång ett kloster är. Allt jordiskt viker,
Du går bland crucifix och bland reliker,
Ciboriet glimmar under hymnens ton,
I klosterkyrkan helgonfanor vifta:
Fall ned på knä och dolda synder skrifta!
Se, ur en korsgång fromme ordensbröder
Sig närma tyst i fackelprocession.

Hans sång är hafvet. Än på jemnad spegel
Galèrer glida fram med hvita segel,
Som purpras djupt af aftonrodnans sken;
Än biktar, suckande, det djupets saga,
Än börjar det att jämra doft och klaga,
Än vräks det högt i storm, så djupet remnar
Och visar sanden med de dödes ben.

Hans sång är praktfull. Som i kröningskläder
Med riksklenoder fram i glans den träder.
Hans sång är svärmisk som en pilgrimskör.
Hans sång är klangfull: dessa toner rusa,
De regnbågsglänsande kaskader susa,
Hvart motstånd domnar, bäfvande det lyssnar
Och, vaggadt fram på silfvervågor, dör.

Förföriskt ljufva afgrundsröster föra
I vällusttoner till Justinas öra
En sång om jordens njutning, kärleks glöd.
Upp Satan står ur stormupprörda vågen,
Och Cyprianus, kärlekssjuk i hågen,
Förgäter himlen, tills, af himlen slagen,
Han himlen vinner åter i sin död. [1]

Af syndens sjukdom tärd, som själen sårar,
Med ruelsens och qvalets strida tårar
Står andakt, feberhet, mot korset böjd.
Af onaturlig glöd Eusebio brinner,
Men magisk frälsning genom korset finner,
Och Julia, synderskan, med armar slutna
Kring korset, sväfvar upp till himlens höjd. [2]

»En dröm är lifvet». Upp blott döden reglar
Den port, som andars magt tills dess förseglar,
Blott döden väcker oss ur drömmens blund.
Så låt oss drömma rent, att, när vi vakna,
Vi ej må ångra, liksom ej vi sakna!
I drömmen än Försynen huldt oss ledde
Och bröt vårt trots. Du spörje Sigismund! [3]

Hell honom, hell den ädlaste af alla,
Hell Portugals infant, som stolt hörs kalla:
Framåt, framåt för Christus och Avis! [4]
Han spränger fram, han fångas, han blir tagen,
Då glänser klart hans kristna mod i dagen:
Må han i kedjor gå, blott Ceuta räddas,
För högt det vore som hans frihets pris!

Fernando, klaga! Hulda Fenix, klaga
Om blommors och om stjernors korta saga!
En oförgänglig saga blifvit hans:
Som kristen prins och som martyr han lider
Och segrar herrligt i sin död omsider,
När än till stormning han i ordensmanteln
De sina leder med förklarad glans.

Hell skalden ock, som denna bild har danat,
Der allt hvad tålamod och fromhet anat
Fått mandom i en riddarskön gestalt!
Hans sång ej mer som purpurrosen prålar:
Som solros högt mot andesolens strålar
Den blickar nu med öfverjordisk kärlek,
Som lider allt och som försakar allt.

1 El magico prodigioso.
2 La Devocion de la Cruz.
3 La vida es sueño.
4 El principe constante.

4.

Autos.

Den helga klockan ljudar.
Hvad gyllne mitror, hvilka purpurskrudar!
Lekamensfesten firas,
Balkongerna med bjerta täcken siras,
Från fönstren rosor slungas,
På Junivindar fromma hymner gungas:
Som helig triumfator
Monstransen skrider genom stadens gator,
Och bakom Gudsbelätet
Går vördsamt det katolska majestätet.
I rymden rökverk simma,
Från alla händer hvita vaxljus glimma.
Nu stannar tåget. Hvarje blick sig rigtat
Till det mysterium Calderon har diktat.

Här domna sakta alla tidens vågor,
Här himlen sjelf besvarar jordens frågor,
Madrid får se Guds Lams Jerusalem.
En orgelton förnims ur andeverlden,
Vid målet står man nu för pilgrimsfärden,
Ackorder klinga, dem ej jorden födde,
Det är ett strängt, högtidligt requiem.

Lägg af, o menska, själens hvardagskläder!
På heligt rum, på himmelsk mark du träder,
Stå vördnadsfull, o jordens son, och stum!
Marias son i stilla frid härinne
En mystisk nattvard firar med ditt sinne;
När med sitt ursprung anden sig förenar,
Som moln och skuggor flykta tid och rum.

På tröskeln står du till de tempelgårdar,
Dem en kerub med dragen klinga vårdar.
Nu brister slöjan och nu remnar skyn.
Ej menskobarn med stoftets skröpligheter
Du skådar här, men Herrans Guds profeter
Och de Sibyllor Buonaroti danat;
Du ser med Rafael Hesekiels syn.

Ej kött och blod, ej heller fantasier,
Men stora, lefvande allegorier,
Symboler, typer dig till mötes gå,
Naturer luttrade från jordens strider,
Den himmelska idéns karyatider
Som, medan jordens år och sekel svinna,
För Majestätets tron beständigt stå!

Ridån går upp till verldens kungsteater,[1]
Der Gud för menskor skrifvit och för stater
Den roll de skola troget föra ut.
Sufflör är Lagens ord, som blef oss gifvet,
Å ingångsdörrn till scenen, som är lifvet,
En vagga syns, en graf å utgångsporten.
En gång, en gång är skådespelet slut.

Afklädningsrummet vinkar. Allt sig jemnar:
Monarken purpur der och krona lemnar,
Sin skatt den rike. Dom skall förestå,
Och om i rolln de nu befunnits fela,
De få ej Mästarns stora nattvard dela,
När tiggarn kanske och den kyska nunnan
Till Herrans bord med salig längtan gå.

Belsazar skändar templets kärl vid festen,
Men vid hans bord, förklädd, är Döden gästen,
Och mene tekel skrifs på salens mur.[2]
På dödens floder ned till vålnadsverlden
En himmelsk Orfeus ställer, tålig, färden
På korsprydd båt. Eurydice han räddar,
Hvar menskas högre, himmelska natur.[3]

Långt bortom ändlighetens skumma gränser
Ett altarbord med kalk och hostia glänser;
Dit förs af englar jordens pilgrim hän.
Ur etern stilla andetoner qvälla
Och sången susar: Ave maris stella!
På ömse sidor om det höga altar
De fyra englar böja sina knän.[4]

Så öppnar skalden himlens helgedomar.
Hans djupa dikt i mystisk fägring blommar:
Ej purpurros, ej solros mer hon är,
Hon är passionsros, är den djupblå, stora,
Symboliskt törnekrönta passiflora,
Som täljer stilla Långfredagens under
För stilla sinnen, himmelska begär.

[1] El gran teatro del mundo.
[2] La cena de Baltasar.
[3] El divino Orfeo.
[4] A Maria el corazon.

Rafaël.

Inledningssång.

Bland minnen förda hem från söderns lunder
  Jag på ett stick Bolsenas messa såg.
I trädden då för tanken, sälla stunder,
När äfven jag var gäst vid Tiberns våg,
I trädden fram ur långa vintrars dimma,
Och främst en bild jag såg förklarad glimma,
En bild i svart barett,
Den evigt unge konstnärsdrotts porträtt,
Som fängslat lifvets maj vid vigd palett.

Jag dig besvär! Af Edens ljus omgjuten
Kom ned en stund till nordens snö och is,
Och fyll med glans den flyende minuten,
Med morgonglans från konstens paradis!
Ditt rykte bands ju ej af rummets gränser,
Kring jordens rund din ljusa stjerna glänser
Med låga evigt klar;
Ej blott det land, som huldt dig fostrat har,
En verld med glädje säger: min han var!

I strålgestalter, genom salen sväfven,
Som förr hans konst på duken glänsa bjöd,
Att vid er syn Hyperboréen äfven
Må känna: snillet vet af ingen död!
Ej fyra sekels magt er magt betvingar,
Jag manar er med ton, som snart förklingar,
Och om, Urbinos son!
Jag blott dig tecknar matt på minnets plån,
Du vet, sin konst tog med sig Marc Anton!

Jag täljer några spridda drag allena
Af jordelifvet, som en gång var ditt:
Det var blott dig beskärdt att huldt förena
Allt skönt, som här är splittradt blott och spridt,
Att locka fram all fägring, som var bunden,
Ur molnet stjernan, evighet ur stunden,
Förkroppsliga idén
Och i ett ljuft, af sanning mättadt sken
För vilsen Psyche visa Elysén.

Du själ af ljus, ej natten, men det ljusa
Din pensel villigt återge förstått,
Du ville ej förfära, men förtjusa,
Och lyckliggöra, icke blända blott,
Och ej beklämma, framför allt behaga
Och huldt förklara lifvets korta saga
Och med det skönas flor
Den vishet slöja, outsägligt stor,
Som i hvart mästerverk, du skapat, bor.

Begäret kämpar evigt här med pligten,
Med sinnelifvet kämpar andens lif,
Men en försoning stiftas dock i Dikten,
I konstens verld förstummas lifvets kif,
Och i hvar bild, den store konstnärn danar,
En verld af evig frid vårt hjerta anar,
En underpant vi få
Af det, som vinkar i det ljusa blå
När tidens qval ha fått som moln förgå.

Så jord och himmel, sköne Sanzio, blandats
I dessa väsen från en högre vår,
Dem fram ditt snille tvungit ej, men andats,
Ty knappt der röjs den ädla mödans spår.
Så godt som utan kamp du palmen eger,
Och striden syns ej, men en evig seger:
En engel bar dig tryggt
Utöfver murn, som andra utelyckt,
Din konst blef så natur, din vandring vingad flygt.

Och dock — med ens ej menskan når det höga,
Du måste samla som ett träget bi,
Du måste öfva både hand och öga,
Förr'n allt blef ljus och stilla harmoni.
Jag sökt på afstånd följa dina öden
Från tidig lager till den snara döden;
Dig gjorde Umbrien from,
Du vann i Florens formens rikedom,
Men majestät dig gaf det höga Rom.

Du hörde ej till svärmarhopen heller,
Som tror att himlen stormas kan så lätt,
Du tar i lifvet öfverallt modeller,
Hos anatomen tecknar af skelett.
Och dock — en dåre den, som tror förveten
Att du en slaf blott var af verkligheten:
En inre bild du bar
— Du sjelf det sagt — som tid ej skådat har
Men som du fånga sökt i färger qvar.

I.

Perugia.

När heliga långfredagen
Var inne med kyrkofest,
Då föddes till konstnärshemmet
En liten, odödlig gäst.
Hans fader var man af penseln,
Hans moder Magia var,
Och magiska färger lekte
Kring vaggan, som pilten bar.

Ty fadern målade helgon
Och krubban, der Herren låg,
Madonnor med fromma ögon,
De helga tre kungars tåg,
Gud Fader med vackra englar,
Som spela fiol och cymbal,
Och Honom med segerfanan,
Som steg ur griftesal.

Så växte bland hulda syner
Den lille i hemmets famn
Och drömde om himlens englar
Och bar en engels namn.
Och barndomens dagar flöto,
Han stod vid sin moders bår
Och snart igen vid sin faders
Och var blott elfva år.

Der sågo grå Apenniner
På barnets tåliga sorg,
På krönet fladdrade fanan
Från Montefeltrernas borg,
På ena sidan Toscana,
På andra Umbrien låg,
Han spejade utåt begge
Med tvekan i stilla håg.

Försök med pensel och penna
Hans nöje redan gjort,
Nu vill han bort i lära
Och bli till något stort;
Men hvart? Till hvilken heldre
Än den, som ypperst kan,
Till mästar Perugino,
En konstens underman?

Så fick han staf och rensel
Och gick, i hoppet glad,
Och såg ur fjerran skimra
På bergets brant en stad
Och fick ett godt välkommen
För minnet af sin far
Och för den öppna blicken
Så strålande, underbar.

O milda dagar, som grydde,
O dagar af stilla id,
Då umbrisk konst för den unge
Slog upp sitt öga af frid,
Då drömmande andakt upplät
Sin famn, på kärlek rik,
Om huld lycksalighet skänktes
Af innerlig, from mystik!

Han såg den själfullt djupa
Begrundningens stilla ro
På Peruginos dukar
Slå upp sitt helgonbo,
Såg mästarns svärmiskt sköna
»Mariæ himmelsfärd»,
Som Vallombrosas kloster
Fick ge Vår Fru till gärd.

Han såg en konst, som växte
En lilja vid jungfruns tron
Och hade Frans af Assisi
Till helgon och skyddspatron,
Och snart han sjelf fick börja
I Peruginos spår
Men spred i bildernas vemod
Sitt drag af leende vår.

Hur väl jag ser honom vandra,
Beställsam i konstens kall,
Lik skizzen som Oxford gömmer,
Med böljande lockars svall!
Jag ser honom glädtig speja
Bak höjdens oliveträn
På flickornas lek om qvälln vid
Giovanni Pisanos fontän.

Jag ser honom, svept i kappan,
När månen sitt silfver strör,
Sig hvila på lejontrappan
Som till Signorian för:
Mariebilden i nischen
Vid spetsbågsfönstrets fris
Ser ned på den unge, hvars pensel
Skall tolka Jungfruns pris.

Jag ser honom tankfull sitta
I Peruginos hus;
Den vackra Clara Fancelli
Gör hela kammarn ljus,
Den unga bruden, som mästarn
På gamla dar vann kär,
Och som hans ögonfägnad
Och hjerteplåga är.

Dit kommer stundom äfven
På vandring från Romas berg
Den glade Pinturicchio,
Berättarn i temperafärg,
Och täljer om de bilder
Han målat nästan på lek
I Maria del popolo-kyrkan
Och påfvens bibliotek.

Och umbriska vinet bringas
I drifna kannan fram
Med färg så djup som lynnet
I umbrernas egen stam.
Och Perugino — sägs det —
För fromhet annars spord,
Af drufvosaften lockas
Ibland till kätterska ord.

Men hvarje morgon åter
Är Rafaël vid stafflit,
Han målar Jungfruns kröning
Med heligt konstnärsnit,
Och hur ur tomma grafven,
Der nyss Maria låg,
Rosor och liljor spira
Som ur hans egen håg.

Han målar engelns helsning,
Bebådelsens helga stund,
Han målar, likt Perugino,
Marias och Josefs förbund,
Och i de gamla ämnen
Och i de kända drag
Han gjöt sin egen fria,
Gryende konsts behag.

Han trollade ock på duken
En tafla, liflig och öm,
En bild af hans eget hjerta,
»Den unge riddarens dröm.»
På skölden riddarn slumrar
Och tvenne qvinnor ser,
Den ena svärd och permbok,
Den andra en myrten ger.

O unge riddare, svärdet
Du ej bör efterstå,
Du knappt behöfver strida,
Du segrar nog ändå!
Om mellan bok och myrten
Ditt val för svårt du fann,
O vet, du får dem begge,
Det skönas riddersman!

En paladin mer herrlig
Boiardo ej har drömt,
På dig har lyckans fullhorn
En fé, o Rafaël, tömt!
Förutan svärd du segrar,
Du boken snabbt förstår,
En hjertans kär skall fläta
Sin myrten i ditt hår!

Den drömmande riddarn skall vakna
I Florens inom kort,
Men utan gagn ej flyger
Hans dröm i Perugia bort:
Ack, allt hvad der han samlat
Af andaktsfromma drag
Skall knoppas rikt och blomma
I Florens' solskensdag.

Den vaknande riddarn skall skapa
En bild, som ena vet
Med Peruginos fromhet
Lionardos formfullhet.
Madonna del Granduca [1]
Så blyg, så huld, så öm
Skall vaknad återgifva
Den unge riddarens dröm.

Madonna del Granduca,
Du menskligt ljufva bild,
Som Florens sund och ädel,
Som Umbrien from och mild,
Du genom seklen strålar,
Du lockar med trånads qval
Mitt hjerta, som kylts af åren,
Ånyo till Arnos dal!

Men från de ungdomsdagar,
Då konstens furste var
En gäst i Perugias nejder,
En stämma talar klar:
»Blott den, som tidigt blifvit
Till själen öm och from,
Skall sedan, lärd af lifvet,
Nå konstens helgedom.»

II.

Firenze.

Fortunato garzon, che nei primi anni
Tant' oltrepassi, e che sarà poi quando
Su più provecta etade opre migliori?
Vinta sarà natura, e da' tuoi inganni
Resa eloquente dirà te lodando,
Che tu solo il pictor sei de' pictori.

Francia till *Rafaël.*

Det fins ej dal, som blommar mera fager
Än den, der Arnos bölja har sin gång,
Der växer nöjets ros och konstens lager,
Naturen ler, och språket sjelft blir sång,
Den sträfva fliten glädjens uppsyn tager
Och mödans frukt står upp ur mödans tvång.
Dit kom ock han i lifvets morgonstunder
Att veckla ut sin själ bland konstens under.

Der sedan länge skönhetsflamman lågar,
Ett Eden blommar i San Marcos cell,
Orcagnas loggia lyfter sina bågar,
Bigallo glänser som en bröllopspell
Och dômkupolen fästet härma vågar,
Men vördnadsvärdt Brancaccernas kapell
Ter fram Masaccios verk, som vittne bära
Om tidig storhet, sorg, odödlig ära.

Ghibertis port till baptisteriet leder,
Men till en himmel ock, beundrarns fjät,
Från höjden blickar San Miniato neder
I marmorskrud med stilla majestät,
Och Maj och glädje öfver staden breder
En mild förtrollnings gyllne skimmernät,
Mot skyn den lätta campanilen springer
Och fröjd tycks ljudet, som dess klocka ringer.

På tempelväggen i Marias kyrka
Har Ghirlandajo, ärevördigt sann,
Upptecknat syner af natur och styrka.
Filippo Lippis själ, som eldigt brann
Att så de sköna som det sköna dyrka,
I helgonmålning frid och hvila fann.
Och i hvar bild, de fromt ställt fram i dagen,
Är ämnet bibliskt, florentinska dragen.

Men allt det gamla börjar redan vika,
Med nya vindar kommer nyfödd vår.
Med andekrafter outgrundligt rika
En sällsam främling i Firenze går,
Naturens språk och konstens språk tillika
Hans stora själ beundransvärdt förstår.
Det Lionardo är. Som han, kan ingen
Det lif besvärja, som är gömdt i tingen.

Han formar bronsen, fästningsverk han danar,
Till välljud strängar toners instrument,
En lag för ljusets lek och skuggans spanar
Och regelbinder söndrade fragment,
Den helga nattvardsscenen fram han manar,
Han diktens eld i sina ådror känt,
Det ljufva vet han ena med det visa:
Förtrollning löjet är hos Mona Lisa.

En annan skepnad syns bland Arnos lunder,
En otillgänglig, ensam, sträng titan.
Hans själ är sluten. Stolt åt dagens funder
Han rister i förakt sin lejonman,
En urverldsskymning höljer alla stunder
Hans väsens djupt upprörda ocean,
Men ur dess vågor, som i mörker gunga,
Uppvräkes David färdig med sin slunga.

Hvad denna tanke gömmer i det djupa!
Hvad stora tyngder denne rese bär!
Det Moses är, det är Sankt Peters kupa,
Det Adams daning och det Domen är!
De döljas än bland bränningar som stupa,
De slungas än bland fantasiens skär.
En gång dock kastas äfven de på stranden
Som jetteverk af mulne jetteanden.

Som tvenne alper dessa andar voro,
Men en var höljd i hvitt och rosenglöd
Och solskensdagrar kring dess tinning foro,
Den andre jemt var skum som natt och död
Och sveptes in i moln af väldig oro
Och lystes blott af blixtars flamma röd.
Men begge räckte upp i evig eter
Och begge kände himlens hemligheter.

Af dessa själar, tidehvarfvens ära,
Den ena hjertats glada hyllning vann,
Den andres väsen släppte ingen nära,
Ty ingen like han på jorden fann.
Hos begge ynglingssinnet gick i lära,
För begges verk det af beundran brann:
Att tidigt mästra veta mer än hundra,
Men snillet vet att lära och beundra.

Beundra, lära! — Ja, men aldrig härma!
Den, i hvars hjerta bor ett paradis,
Kan forska, skåda, kan för mönster svärma,
Kan bilda efter, men på eget vis!
På inre jord, som värms af egen värma,
Stå egna blommor upp till skaparns pris,
Och floden, fast den närs af andra flöden,
Med egna vågor länkar egna öden.

Hans tankar gingo ej i andras lega,
De gingo fram sin ljusa, fria ban,
Naturen sjelf till föresyn de ega,
På fria vingar flyger konstens svan.
Väl var i Baccio d'Agnolo's bottega
Vid många vackra lärospån man van,
Men främst stod unge mästarn från Urbino
Och närmst intill Andrea Sansovino.[1]

Till deras inre gyllne ålderns drömmar
Med vindar komma från en Tempe-dal,
En evig vestan genom själen strömmar,
Ej trånadsmättad, men elysiskt sval.
Från födseln styrd med lätta silkestömmar
Och förd ändå af hjertats fria val,
Inbillningskraftens unga fåle svingar
Med vettets betsel och med snillets vingar.

Det gifves själar, der den unga våren
Slår upp sitt bo på lycklig hjertegrund,
Der ses af ingen inre söndring spåren,
De stå med ljusa öden i förbund,
De växa stilla, växa rikt med åren,
En blom- och gullfrukthöljd orangelund;
Allt är dem lätt, allt flyger dem till möte,
Så voro Mozart, Rafaël och Goethe.

Hvad var det första då, som Sanzio lärde?
Hvad re'n han anat: lifvets rikedom.
Den kraft, som blott på nötta former tärde —
Det fann han lätt — blef snart på bilder tom,
Den, som ej känt det menskligt skönas värde,
Får ej behag, om ock hans själ är from;
Som konstnärns vida arbetsfält är gifvet
Det outtömligt rika menskolifvet.

Väl djupt var Peruginos konstnärssinne,
Men trång var rymden, som hans ande band,
Han måste ockra på det flyddas minne
Och repa slafviskt upp sig sjelf ibland,
Hans själ var varm, men grummel fans derinne,
Dess flod bar slam förutom gyllne sand.
För konstnärns verk symboln kan bli en fara:
De få betyda icke blott, men vara.

Allt skall bli nytt! Madonnans bild skall stiga
Från guldgrundsram på gröna ängar ner!
Det skönsta jorden har, det moderliga,
Så snäfva former ej skall kräfva mer.
Behöfves mer att allt till andakt viga:
En mor, som vårdar, och ett barn, som ler?
Var Han ej sjelf en gång ett barn som andra,
Den höge, som på korsets stig fick vandra?

Ej i tillbedjan blott den smärtebleka
Skall se på barnet, sluten, fröjdearm.
Hon skall det stödja, skall den späde smeka,
Och sonen klänga skall till moderns barm,
Han med ett äpple, med ett lam skall leka,
Öm, oskuldsfull, men sund och barnavarm.
Och dock skall bilden hugna än de fromma:
Dess menskligher är — menskligheterns blomma.

Så var hans tanke då. Och bilder ströddes,
Som af en enkel gratie buros opp
Och af oändlig lycka genomglöddes,
Af jordisk glädje, af ett jordiskt hopp.
Colonnas vänliga madonna föddes,[2]
Der barnet är en yster rosenknopp,
Madrids madonna, skön för alla tider,
Der öfver lammet pilten grensle rider.[3]

Och dock ibland en högre stämning ilar
I denna lycka, som en ljuf musik,
En susning hörs af fjerran tårepilar,
Ett ömt ackord, en hemlig aning lik.
När lätt sin hand på fogeln barnet hvilar,
Hur huld är blicken då, hur tankerik! [4]
Madonna Tempi mildt af ömhet bäfvar,
Af sorg en darrning öfver kinden sväfvar. [5]

Men än likt lätta skyar blott, som svinna,
Är denna skuggning, detta glesa flor;
Blott lifvets fröjder fullt ett gensvar finna
I denna håg, der vårlig glädje bor.
En gång madonnan blef en yppig qvinna
Och barnet vanligt barn af vanlig mor: [6]
Så långt han gått: då studsade hans sinne,
Och högre tankar vaknade derinne.

Han gick — jag tror det — till den undangömde
Bartolomeos [7] anspråkslösa tjäll,
Der klosterbrodern rena drömmar drömde,
Med sitt missal och med sin pensel säll.
Der kom den jemvigt åter, som han glömde,
Och arbetsrummet blef till bönkapell,
Den store konstnärn återförs att tjena
Det evigt stora, det oändligt rena.

De ädla bilder tjusa nu hans öga,
Dem klosterbrodern göt sitt hjerta i.
Hvar del är skön, men deln betyder föga
Emot det helas kyska poesi,
Som får sin pregel af det flärdfritt höga
Uti en blek, men ädel fantasi.
Han ser ett konstförstånd af vis besinning
Och lockadt ej af flärdens lägre vinning.

Så vill han måla sjelf, så vill han dana,
Mer saftigt väl, men lika stort och sannt,
Han underbara krafter börjar ana
Och re'n bestiger ryktets högsta brant,
Men förr'n han skrider längre på sin bana,
Han verlden ger sin segers underpant:
»Vår Fru med baldakinen» snart är färdig: [8]
Nu är att se det höga Rom han värdig.

Men vill du veta, förr'n vi afsked taga
Af Florens' dälder, hvad han tänkte der?
»Hvad är mitt lif? En vänlig sommarsaga.
Hvad är min längtan? Skapa jag begär.
Hvad är mitt glada konstnärsmål? Behaga.
Hvad är det sköna? O det lycka är.
Hvad är min glädje? Konstens ljusa nöjen.
Hvad är min ljufva fara? Qvinnolöjen.»

Och från hans lif vid Arnos blomsterstränder
Hvad maning går, I konstens barn, till er?
Blott den, som griper in med fria händer
I menskolifvet, fröjd åt verlden ger.
Det är ej nog att gästa drömmens länder,
Du måste djupt i verklighetens ner.
Men låt ock der behagets genier råda:
Du annars ej den helga stad skall skåda.

III.

Roma.

I. Julius II.

Rymden blånar, klar, oändlig. Oförmörkad solen skiner
Öfver vigner och palatser, lagerlundar och ruiner,
Blåa berg stå rundt som vakter kring en stor och
stark natur,
Tramontanan susar bragder, alla känslor gå i dur.

Andre Julius här befaller. Reta icke vredesmodet!
Fruktansvärdt är lejonlynnet, och som lava kokar blodet.
Fast af gikten qvald, han heldre svärd än staf i handen bär,
Prest, som stormar fram i brêchen, och tiarprydd
condottier.

Har han af San Marcos lejon eller franken vidrig-
heter,
Slår baretten han i golfvet och försmädar vred Sankt
Peter;
Nervattacker honom skaka, blir Alfons af Este nämnd,
Sjelf kanonerna han rigtar, när i krig han söker hämnd.

Stor och väldig sjelf till sinnet, vet det väldiga han
skatta,
Michel Angelos Sibyllor kan hans herrskarande fatta,
I Bramantes byggnadsplaner han det mägtiga kan se,
Han förstår den unge Sanzio, vördar dessa store tre.

Och den unge konstnärn vandrar under romarstadens
pinjer,
Ser de brustna pelarrader, ser Campagnans ädla linier.
Tvenne bilder honom möta, hvart han ställer sina
fjät:
Forndagsverldens stora spillror, Vatikanens majestät.

Medan tankar fylla sinnet, syner mätta målarns öga,
Med det ljufva i hans väsen enas mer och mer det
höga,
Anden vidgas, den blir större, griper om mer stora mål,
Och kring guldet i hans inre gjuter sig en rand af stål.

I mer stora former lifvet för den unges öga träder,
Hvardagsdrägten lemnas, själen sig i furstepurpur
kläder;
Med hvar uppgift Julius lemnar växer konstnärns egen
håg,
Hela hafvet i hans inre sväller högre, våg på våg.

Vördnadsvärd och ålderdomlig står »La Disputa»
på muren,
Som af orgeltoner manad, af profetisk röst besvuren.
Öfverst tronar segerns kyrka, strålande i gyllne glans,
Nedanför är kampens kyrka, sluten rundt om en mon-
strans.

Hög den ena kretsen synes, helgad af en sabbatshvila,
Der ej tidens väkter råda, der ej år och dagar ila.
From den andra kretsen grundar, i en djupt högtidlig
stund,
På det sakrament, som sluter jord och himmel i förbund.

Hvilka mägtiga gestalter, danade för evigheten!
Huru herrlig strålar Adam, den ungdomlige atleten!
Störst af allt ändå mig synes detta lugn förutan kamp,
Denna konst att ge det stora utan later utaf kramp.

Men se hit! Ej jordens stormar nå den glänsande
portiken,
Som förenat söndagsbarnen från idéens ljusa riken,
Stundens alla skuggor vika. I en lugn förklarings
sken
Lyser på den andra muren, glorrik, »Skolan i Athen.»

Lif och vexling på hvart anlet, som ett spel af dag-
rar, bredes
I den lärlingsgrupp, som samlats kring Bramante-
Archimedes,
Flärdlöst enkel undervisar Sokrates en trogen krets,
Med sin ensamhet, sitt armod är Diogenes tillfreds!

Grupp vid grupp sig rytmiskt ordnar, som ett helt
af sköna strofer,
Och i midten fursteparet ibland Hellas' filosofer:
Plato pekar upp mot himlen, mot idéens fosterland,
Men mot jorden åter sträcker Stagiriten ut sin hand.

Och en hymn af kraft och vishet, fröjd och ungdoms-
lycka svallar,
Sus från menskligheten vårar, genom höga tempelhallar,
Här blir sinnet ljust som dagen, här är rymden mar-
morsval,
Tid och evighet försmälta, verklighet och ideal.

Ej får skaldekonsten felas här bland lifvets stora magter:
Se, Parnassens kulle vinkar, ljufvast ibland jordens
trakter,
Här Homer om bragder sjunger, Sappho glömmer
här sitt qval,
Och Virgilius och Dante stanna i förtroligt tal.

Ariosto skälmskt får hviska med en älskad sång-
gudinna,
Tidens väderdrifne söner här sin stilla fristad finna,
Lauras skald af inga smärtor, ingen långsam trånad vet,
Glädje susar lagerskogen, hvarje vind lycksalighet.

I det rum, der dessa bilder jordens störste konstnär
danat,
Har hvart oförvilladt hjerta högre verldars sällhet anat,
Hvarje missljud här förstummas, hvarje blick blir
klar och fri,
Bergad undan tidens åskor råder evig harmoni.

Från de häkten, som åt anden lefnadens bekymmer
mura,
Flyr min tanke ofta hän till Stanza della Segnatura,
Här har hjertat stilla solsken, när dess nejd i isar står,
Här i minnet får det känna flägtar af hesperisk vår.

Hvar gestalt har här för alltid fått fulländningens
insegel,
Bär ej verklighetens endast, men nödvändighetens
pregel,
Är för dagen ej allena, men för sekels sekel gjord,
Kan ej vara annorlunda och har sagt sitt sista ord.

Och ändå i dessa former, bygda efter stränga lagar,
Bor en outsäglig frihet, som förtjusar och behagar,
Blomman är ej skön allenast, hon är än af dagg be-
stänkt,
Och af känslan känd är bilden, icke blott af tanken
tänkt.

Kunde de stå upp och tala, kunde dessa bilder lifvas,
Skulle vördnad djupt vi känna, men med dem förtroligt trifvas,
Skulle älska dessa väsen med en kärlek ständigt ny:
Michel Angelos profeter skulle drifva oss att fly.

Buonarotti har allena gett sig sjelf, sitt stora hjerta,
Öfverjordiskt stora syner, barn af egen jettesmärta;
Rafaël, naturens gunstling, lät hvar bild få veckla opp
Fritt sitt eget inre väsen, som en ros ur rosenknopp.

Till ett mildt behag han formar äfven hvarje tvång som binder,
Och till vingar bojan blifver och till stödjestaf ett hinder:
Se, Bolsenas messa stiger öfver fönstret, himmelskt skön,
Nedanför är schweizervakten, nedanför ett folk i bön.

Segerviss den helge fadern ser på nådens stora under,
Men af bäfvan och förvirring unge tviflarn grips der-
under,
Och förvandlingens fullbordan, himlens mägtiga beslut,
Sprids i kretsen nedanföre, som elektrisk darrning, ut.

Så han slösat stora syner: himlaryttarn framåt spränger,
Heliodorus slås till marken, straffet sina gissel
svänger!
Se, ur fängslet ledes Petrus af en engel, sänd från
skyn,
Som i sömn han går, en dimma öfverskyggar än hans
syn. [1]

Helga häfder sina böcker så för konstnärns blick upp-
rulla,
Öfverallt hans säkra öga griper det betydningsfulla,
Hvarje tanke i hans hufvud genast formar sig till bild,
Full af vishet, full af fägring, strängt bestämd och
ädelt mild.

Ofta än Madonnan träder för hans syn i helga drömmar,
Men numer kring hennes hufvud stilla andakts skimmer strömmar,
Umbrisk känsla åter vaknar, darrande och ren och from,
Ent med fägring från Firenze och med storhetsdrag från Rom.

Se, Guds mor med diademet[2] slöjan från den späde höjer,
Hennes blick är öm tillbedjan, och sitt knä Johannes böjer. —
Skygg och blyg Tobias nalkas med den gåfva som han bär,
Barnet honom huldt välsignar. O, det syns, Guds Son det är.[3]

Bildas ock ibland en tafla mera jordisk, mer förtrolig,
Är den nu mer varm än fordom, mycket mera huld och solig:
Till den duk har värme flutit upp ur hemlig hjertegrund,
Som Maria, Sonen, Döparn rundar hop i vänlig rund.[4]

Väl Madonna di Foligno tronar strålande i hågen,
Med ett lekfullt barn vid skötet, öfver lätta Iris-bågen,
Men hur djup, hur rik är färgen! Hur af andakts flammor tärd
Är Franciscus, och hur Döparn gömmer i sin själ en verld![5]

Konstnärns ljufva barndomsminnen upp ur slummern åter stiga,
Med det stora sig förbinder underbart det innerliga;
Intet, intet är förloradt af hvad förr hans hjerta känt,
Endast luttradt, endast upplyft i ett högre element.

Men från Vatikanens stanzer än en stilla stämma klingar:
Unge konstnär, stora tankar gifva menskoanden vingar....
Om den lägre verkligheten du i vishet adla vet,
Endast då det verk, du skapar, får en flägt af evighet.

2. Leo X.

»Låt oss behagligt påfvedömet njuta,
Som Gud oss skänkt», så klinga Leos ord,
Och Sadoleto strängar diktens luta,
Med silfverfaten dukas Chigis bord,
Vid Greklands gudar svära kardinaler,
Maglianas villa lyss till Bembos sång,
Prelater ordna glädjens karnavaler,
Citera klassisk vers vid vinpokaler
Och med ett skämt förkorta tidens gång.

Lorenzos son, den kloke Medicéen,
Har konstens lek se'n barndomsdagar kär,
På Petri stol ännu epikuréen
Af Bibbienas dramer road är,
Han åt Tibullus gläds med Castiglione,
Med Aretinos sjelfsvåld öfverser,
Och, hur i Wittenberg än åskan dåne,
Han med Horatius under Tiburs måne
Sitt makligt tvifvelsamma löje ler.

Lorenzos son sin faders visa minnes,
Han från Firenzes blomsterpark den mins:
»Eho, som vill, må vara glad till sinnes,
För morgondagen ingen visshet fins.» [1]
Ack, lifvets glädje bor i konstens riken,
Der nu, just nu, det dagas mer och mer,
En gäst beträder Vatikanportiken,
En ädel gäst: den vaknande antiken,
Och »Guds vikarie» den sin hyllning ger.

Dess förbud länge sports. På marmorvårdar
En flyktad odling länge gläntat har,
Men nu till Belvederens lustträdgårdar
Som triumfator med sitt spann den far,
En vårlig glädje lifvar trumpna miner,
Olympisk sol belyser vänligt Rom,
Från gamla murgrönkransade ruiner
I skaror komma lätta Amoriner
Och hota skälmskt med nyfödd hedendom.

Hur stå emot den sköna forntids minne
I lagerkrans och ädelt purpurbräm,
Och helst när man är fördomsfri till sinne,
För nöjen böjd och njutningsfullt beqväm?
Skall oss allt lekande behag förmenas,
Apollo fjettras, Venus gå i cell?
Kan ej antik med kristendom förenas,
När fiskarringen bärs af en Mæcenas
Och när i Rom det fins en Rafaël?

Ack ja, hos honom entes dessa strömmar,
Som annars än ej fullt ha sammansmält,
Till honom tidigt kom i ljusa drömmar
En morgonvind ifrån Arkadiens fält,
Den höga enkelhet han uppenbarar,
Som haft i Hellas' lunder förr sitt bo,
Men utan tvång sitt Eden han bevarar
Och, djupare än förr, hans konst förklarar
I sköna bilder kristendomens tro.

I tvenne grenar väl ibland sig delar
Hans solbelyste andes lugna flod,
Invid den ena Pan sin pipa spelar,
Tritoner tumla der i ungdomsmod,
Den andra speglar empyréens throner,
Hesekiels syn,[2] madonnans ögonpar;
Men begge flyta hop vid psaltartoner
När mildt hans loggier fläta blomfestoner
Kring en idyll från patriarkers dar.[3]

Du menskosjäl, hvars krafter sorgset tvina,
Vill du bli frisk på nytt, af glädje ljus?
Följ med, följ med till villa Farnesina,
Den rike Chigis sköna trädgårdshus!
Här evig ungdom bjuder nektarviner:
När Galatea far med rosenkind
På musslan fram, som drages af delfiner,
Af vårlig fröjd det yra hafvet skiner
Och slöjan sväller för en dristig vind.[4]

Känn vestanflägtar genom salen draga
Från något land, der våren evig är,
När du betraktar Psyches sköna saga,
Som trollats fram i ljufva bilder här!
Af en lycksalig fantasi besvurna
De trenne gratier träda för din syn,
Den hulda Psyche hemtar Stygens urna,
Och hon och Hermes, af Zefyrer burna,
Sig höja, glädjestrålande, mot skyn.

För evigt slutas pröfningen och qvalen,
Som lätta dimmor smärtorna förgå,
Till brudgemaket och till gudasalen
Hon sväfvar, frälsad, mot det ljusa blå.
Försonta magter jordens dotter föra
Till evig glädjes prydda bröllopsbord,
Der sångens körer knappt hon gitter höra,
Ty Eros hviskar ömt i hennes öra
Odödlig kärleks underbara ord. [5]

Hvar gång som Maj oss gästar från det höga,
Hvar gång jag lyss till näktergalens slag,
Hvar gång jag ser ett sextonårigt öga
Af omedvetet strålande behag,
Hvar gång jag ser hur morgondaggen blänker
På vårens blommor i den gröna dal,
Hvar gång en plötslig fröjd mig himlen skänker —
Jag vet ej hur — jag på de bilder tänker,
Som blomma vårligt fram i Psyches sal.

Men ej för mythens alla herrligheter
Kan Sanzio glömma högre syner dock,
Till Leos sköna, flandriska tapeter
Han de kartonger herrligt skapar ock,
Som kanske rikast gudagåfvan röja
Att i det stora vara enkelt sann,
Ge lif åt allt, till andakt sinnet höja,
Förnöja kännarn och ändå förnöja
Det stilla sinnet hos gemene man.

De väfda bilder hängdes Stefansdagen
Upp i Sistina under kyrkostát.
Se fiskafänget! Af bestörtning slagen
På knä nu sjunker Petrus i sin båt,
»Gack ut från mig», han ropar, qvald i anden,
»Ty jag är arm, jag mina synder vet!» ...
Och näten vittjas, foglar gå på sanden,
I lätt förtoning skymtar andra stranden:
En morgonbild från sjön Genesaret!

Sin hjord ej den uppståndne öfvergifver,
I stjernesållad mantel hög han står,
Åt Simon Petrus nycklarne han gifver
Och säger huldt, allvarligt: »föd min får! —
Midt i Athen en man, hvars ögon brinna,
Förkunnar korsets lära, segerviss;
Väl Greklands vise talet dårligt finna,
Men rot det fäster hos en man, en qvinna:
Det Dionysius är och Damaris.[6]

Så ständigt nya bilder fram han manar,
Ett värf är fyldt och genast nalkas fler,
Sibyllorna[7] med ädel konst han danar,
Hans erkeengel[8] stöter draken ner.
Men ständigt »högre, högre!» röster kalla,
Han kommer, förd af deras lockningston,
Dithän, der stoftets tyngre höljen falla
Och andekörer genom etern svalla:
Till hymn blir mödan, bilden blir vision.

En förlåt öppnas. Själen saligt bäfvar,
Af englahufvud rymden uppfyld är,
Ur andeverlden fram Maria sväfvar,
Jungfrulig moder, lika huld som skär.
Ett barn hon bär. Dess djupa öga talar
Om gudabörd, om heligt konungskall,
Om outgrundlig kärlek som hugsvalar,
Om tjenarlif i jordens fjerran dalar,
Och om ett kors, som Honom vinka skall.[9]

Det är det högsta. Högre ingen hinner.
Kom, sköna bild, när jag skall dö en gång
Och nötta veken, ändtligt tärd, förbrinner,
O sväfva ned vid stilla andesång!
Och när den mörka dödens bölja larmar,
Du underfulla barn, o räck mig då
Till slutlig frälsning dina hulda armar
Med denna blick, der kärlek sig förbarmar,
Den djupa blick, som jag har älskat så!

Ännu en syn! Till ljud, från himlen flutna,
Cecilia lyss, hon hänryckt uppåt ser,[10]
Och jordens strängaspel, till hälften brutna,
På jorden strös att aldrig klinga mer;
Den fromma orgel, hennes händer bära,
Ned till de andra glider inom kort,
De voro fordom hennes hjerta kära,
Nu de förstummas: himmelen är nära
Och vid dess toner smälta jordens bort.

Af evigt innehåll är fyld minuten,
Johannes lyftes öfver stoftets verld,
I allvar fromt är Augustinus sluten;
Djupt i begrundning, lutad mot sitt svärd,
Står Paulus väldig. Andeverldens reglar
Upplåtas för den stilla skaran re'n,
Osäglig frid förbund med dem beseglar,
Och Magdalenas lugna öga speglar
Gemensam fröjd med vänligt återsken.

Du stilla grupp! I morgon börjar striden,
Den ena dagen lik den andra blir,
I dag, i dag er öfvergjuter friden
Med stilla drömmars lätta silfverskir.
Sin blommas kalk den bäfvande mystiken
Slår ut för er en enda, salig stund,
Och sjelfva känslans djupa språk, musiken,
Dör bort vid englasång från högre riken,
Som tonar hemligt ned till själens grund.

Ja, himlen nära är. Ännu ett sista,
Ett ädelt verk hans ande skapa vill,
Förr'n hjertats eget strängaspel skall brista
Och konstnärns sköna öga lyckas till.
Han, hvilkens lott det var att mildt förklara,
Förklaringsbergets syner tecknar opp,
Den ljusa rymd, der »det är godt att vara.»
Der nedanför är rådlös oro bara,
Der ofvan blott är salighet och hopp.[11]

Af inre syner lycklig, nej betagen
Från bragd till bragd han gått med solig håg,
Och nu bland årets dagar gryr den dagen,
Då ljuset bland Urbinos berg han såg.
Det Långfredagen är. I skuggor täckes
Sixtinkapellet under hymners sus,
Af miserere helig andakt väckes,
Ljus efter ljus i helgedomen släckes:
Då slocknar äfven konstens stora ljus.[12]

Han dog så ung. Han var till seger boren,
Hans lott var skön, han fick i seger dö,
Ej böjd af sorg och bruten ej af åren,
Som frost i hjertat, snö på hjessan strö.
Han skall en verld än fängsla och betaga
Som skönhetsrikets ständigt unge kung,
»Han dog så ung», så sorgens stämmor klaga,
Men genom häfdens salar röster draga
Som tona så: »han lefver evigt ung.»

Farväl, farväl! I lätta drömmar blunda!
Du sköna hydda, ro och hvila finn!
Sof ljuft din sömn i Pantheons rotunda,
Der himlaljuset evigt strömmar in!
Ljust åt det ljusa! Solens strålar blicka
Dit in hvar morgon, stjernans dit hvar qväll,
Antikens genier huldt från hvalfvet nicka
Och gyllne ålderns glada helsning skicka
Till konstens hvita svan, till Rafaël.

Kring grafven susa röster underbara;
Väl den, som deras helga språk förstår!
»I jordisk form en himmel uppenbara,
Du jordens barn, en flägt af evig vår!
I konstens söner, fromma hjertan bären,
Som han af umbrisk känslas flamma brann,
Af verkligheten och af Hellas lären,
Med stora syner edra sinnen nären,
Och stannen sist vid Thabors berg som han!»

* * * * *
* * *

Så flöt hans lif. Det sägs, att detta sinne,
Så fritt och ljust, ibland förmörkadt var,
»Melankoli» man ofta fann derinne,
Ferraras sändebud det vittnat har.
O tron mig, ej Sebastians afundsfunder,[13]
Ej ärelust, ej stormande begär
Hans hjerta qvalt. Der funnos andra grunder:
Just i sin skaparlyckas skönsta stunder
Han känt, att jordens fägring styckverk är.

Så flöt hans lif. Han, som förstod behaga,
Af qvinlig skönhet, sägs det, fjettrad var.
Men tro ej, tro ej Fornarinas saga! [14]
En högre låga i sitt bröst han bar.
Han älskat endast en. Och denna ena
I färger fins ej mer på jorden qvar,
Vi spåra några spridda drag allena
I »la velata's» [15] bild, i Magdalena,
Af den, som lyckliggjorde Sanzios dar.

Mitt verk är slut, jag lägger pennan neder,
Min hjelte tecknats, hjertat brann dervid.
Det stora minnet kring min ande breder
Sitt stjerneljus af outsäglig frid.
Om någon irring i min bild du spårar,
Om mig för rikt det ljufva ämnet blef:
Hvem kan väl värdigt måla Edens vårar,
Dess liljor, badande i daggens tårar?
Ack, endast han, hvars minnessång jag skref.

Noter.

Rafaël. Att följa utvecklingsgången af mästarens lif var ämnet för denna dikt; der kunde derföre ej allt, som gäller hans verk, upptagas och beröras, utan endast det väsentliga och särskildt betecknande. Byron i Childe Harold, Goethe i flera af sina dikter hafva, nyare skalder att förtiga, i poesi ofta återgifvit det intryck de erfarit af den bildande konstens verk och åt dessa egnat en kärleksfull beskrifning, en hänförd tolkning. Här, såsom i andra fall, torde det mesta ankomma på behandlingssättet, och om dettas fel eller förtjenster kan förf. naturligen ej sjelf vara domare. Endast ett är säkert: känsla för det höga ämnet och pietet för dess kraf hafva ej brustit. Om de i texten anförda konstverk eller särskilda föremål, hvilka utmärkts med siffror, må följande i korthet nämnas:

I. Perugia.

1 Madonna del Granduca tillhör Palazzo Pitti's samlingar i Firenze. Taflan fick i senare tider det anförda namnet, emedan storhertigen Ferdinand III af Toscana så älskade henne, att han till och med på sina resor medtog henne.

II. Firenze.

1 Andrea Sansovino 1460—1529, odödlig bildhuggare. Han danade bland annat de herrliga grafvårdarne i S. Maria del Popolo samt Kristi dop öfver ostportalen till baptisteriet i Firenze. I ädel skönhet är han bland renaissancens bildhuggare oupphunnen.
2 Madonna Colonna. Berlin.
3 Madonnan med lammet. Madrid.
4 Madonna del Cardellino. Firenze.
5 Madonna di Casa Tempi. München.
6 Madonna Niccolini-Cowper. Panshanger.
7 Baccio della Porta, som dominikanerbroder kallad Fra Bartolomeo, var till själsdaningen en af de ädlaste personligheter, i kompositionens konst en af de ypperste mästare någon tid skådat. Han lefde 1475—1517.
8 Madonna del Baldacchino. Firenze. Innan denna tafla var fullt afslutad, for Rafaël på Bramantes kallelse till Rom.

III. Roma.

1. Julius II.

1 De hittills i denna afdelning omnämnda bilderna tillhöra de s. k. stanzerna i Vatikanen och utgöra det mest monumentala, som Rafaël någonsin skapat.

[2] Jungfrun med diademet. Louvren.
[3] Madonnan med fisken. Madrid.
[4] Madonna della Sedia. Firenze. Verldsbekant.
[5] Madonna di Foligno. Vatikanen. Denna tafla, en af Rafaëls skönaste, målades 1511.

2. Leo X.

[1] Quant' è bella giovinezza
Che si fugge tuttavia!
Chi vuol esser lieto, sia:
Di doman non c' è certezza.
Lorenzo di Medici.

[2] Hesekiels syn. Firenze.
[3] Rafaëls loggier, ursprungligen en öppen korridor i Vatikanen. Rafaël och hans lärjungar hafva der, inom ramen af en tjusande ornamentik, till hvilken åtminstone impulsen kom från Titus-Termernas väggmålningar, framställt bibliska bilder af enkel skönhet.
[4] Till sin verldsberömda Galatea hemtade Rafaël sannolikt anledning och motiv ur Angelo Poliziano's »La giostra.»
[5] Psyche-bilderna i Villa Farnesina i Rom voro fullbordade 1519. Motiven hemtades ur den grekiska antologien och ur Apulejus.
[6] Fiskafänget, nyckelöfverlemnandet och Pauli predikan tillhöra »Rafaëls tapeter» i Vatikanen.
[7] Sibyllorna. Rom. S. Maria della Pace. Vasari satte dem högst af allt.
[8] Erkeengeln Mikaël, målad 1518. Den beställdes af Leo X som gåfva åt Frans I.
[9] Den sixtinska madonnan. Dresden.
[10] S. Cecilia. Bologna. Börjad 1513, fullbordad 1516, således under Leos pontifikat. Såsom visionsbild har den, på grund af ämnenas frändskap, i dikten blifvit sammanställd med Madonna di S. Sisto och Transfigurationen.
[11] Transfigurationen. Vatikanen.
[12] Under passionsveckan sjunges Miserere i Capella Sistina Onsdagen, Torsdagen och Fredagen. Dervid utsläckes ljus efter ljus i kandelabern vid altaret; det sista återstående ljuset döljes under altaret, den helige fadern och kardinalerna knäböja, och djup tystnad herrskar.
[13] Den frejdade målaren Sebastian del Piombo, Rafaëls afundsman.
[14] Berättelserna om kärleksförhållandet till la Fornarina hafva reducerats till en myth.
[15] Donna velata (slöjad qvinna). Pal. Pitti. Firenze.